

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ
СТУСА

СІВАК МАРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

Допускається до захисту:

в.о. завідувача кафедри
міжнародних відносин і зовнішньої
політики, д.е.н., доцент

_____ В.В. Лимар

« _____ » _____ 2022 р.

Політика США на Близькому Сході та Центральній Азії

Спеціальність 291. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії

Магістерська робота

Науковий керівник:

Фротвейт М.М., професор кафедри
міжнародних відносин і зовнішньої політики,
д.політ.н., професор

Оцінка: _____ / _____ / _____
(бали/за шкалою ECTS/за національною шкалою)

Голова ЕК:

Федуняк С.Г., д.політ.н.,
професор

_____
(підпис)

Вінниця - 2022

Сівак М.В. «Політика США на Близькому Сході та Центральній Азії». Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» ОП «Міжнародні комунікації та медіації в умовах конфліктного регулювання». ДонНУ імені Василя Стуса, Вінниця, 2022.

АНОТАЦІЯ

Робота орієнтовна на особливості відносин по лінії США – країни Центральної Азії і Близького Сходу відповідно до причинно-наслідкових зв'язків, які зумовлювали реалізацію політичного курсу Сполучених Штатів у регіоні на попередніх періодах і визначають його сутність на сучасному етапі. Аналіз підходів американських адміністрацій до формування й реалізації зовнішньої політики з прогнозуванням перспектив впливів США у Центральній Азії побудовано на праксеологічному й евристичному методологічних підходах із застосуванням загальнонаукових (зокрема, діалектичного) і спеціальних, політологічних методів дослідження: системного, методу порівняльного аналізу, методу історико-політичної ретроспективи.

Досліджує процеси взаємовпливу державних взаємодій в регіоні та світі. Засвідчено важливу роль США у відносинах з країнами Центральної Азії та у забезпеченні регіональної безпеки. Встановлено, що процес глобалізації, який посилює небезпеку глобального безладу, загрожують стабільності позицій національної безпеки США як єдиної наддержави. Хоча, вона все ще має переваги у сферах торгівлі та фінансів, домінування політичної сили США стало менш переважним, її здатність нав'язувати свою волю таким союзникам, як Європа та Японія, значно ослабла, а реалізація сильної стратегії розв'язання проблем стала значно складнішою.

Звертається увага на неспроможність традиційних дипломатичних стратегій, орієнтованих на економічну силу, повною мірою реалізувати

інтереси світових держав-гегемонів у нових умовах. Перед американськими науковцями та політиками стоїть завдання розробки нових стратегій управління та контролю над глобальним простором, збереження статусу великої держави і водночас економії ресурсів. Тому питання вироблення нового світового порядку і нової дипломатичної стратегії, яка буде найбільш ефективною в рамках глобального світового простору, набуває центрального значення.

Ключові слова: США, Центральна Азія, Близький Схід, зовнішня політика, міжнародні відносини.

SUMMARY

The work focuses on the peculiarities of relations between the United States and the countries of Central Asia and the Middle East in accordance with the cause-and-effect relationships that determined the implementation of the United States policy in the region in previous periods and determine its essence at the present stage. The analysis of the approaches of the American administrations to the formation and implementation of foreign policy with forecasting the prospects of US influence in Central Asia is based on praxeological and heuristic methodological approaches with the use of general scientific (in particular, dialectical) and special, political science research methods: systematic, comparative analysis, method of historical and political retrospective.

Investigates the processes of mutual influence of state interactions in the region and the world. The important role of the United States in relations with the countries of Southeast Asia and in ensuring regional security is shown. It is established that the process of globalization and the growth of anti-Americanism, which increases the danger of global disorder, threaten the stability of the US national security position as the only superpower. Although it still has advantages in the spheres of trade and finance, the dominance of US political power has become less overwhelming, its ability to impose its will on

allies such as Europe and Japan has weakened considerably, and the implementation of a strong problem-solving strategy has become much more difficult.

Attention is drawn to the inability of traditional diplomatic strategies focused on economic power to fully realize the interests of the world's hegemonic powers in the new conditions. American scientists and politicians face the task of developing new strategies for managing and controlling the global space, preserving the status of a great power and at the same time saving resources. Therefore, the issue of developing a new world order and a new diplomatic strategy that will be most effective in the global world space is of central importance.

Keywords: USA, Central Asia, Middle East, foreign policy, international relations.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПОЛІТИКИ І ПРОЦЕСІВ США	
1.1.Концептуальний контекст політичних досліджень США.....	9
1.2.Становлення і розвиток порівняльної методології в політичних дослідженнях.....	16
1.3.Міжнародні відносини і зовнішня політика США.....	24
Висновки до Розділу 1.....	28
РОЗДІЛ 2. ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ВПЛИВ ПОЛІТИКИ США НА БЛИЗЬКИЙ СХІД ТА ЦЕНТРАЛЬНУ АЗІЮ	
2.1. Зовнішньополітична діяльність США на сучасному етапі.....	31
2.2. Вплив політики США на геополітичну трансформацію Близького Сходу.....	35
2.3. Висвітлення політики США в Центральній Азії.....	40
Висновки до Розділу 2.....	45
РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ У ПОЛІТИЧНІЙ ПРАКТИЦІ США НА БЛИЗЬКОМУ СХОДІ ТА ЦЕНТРАЛЬНІЙ АЗІЇ	
3.1. Стратегічні комунікації як один з пріоритетів зовнішньої та безпекової політики США і Центральної Азії.....	48
3.2. Політологічні аспекти міжцивілізаційних процесів в Центральній Азії.....	54
3.3. Зовнішньополітичні стратегії США у глобальному світі інформаційно-комунікативний вимір.....	58
Висновки до Розділу 3.....	62
ВИСНОВКИ.....	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68

ВСТУП

Під впливом глобальних змін одні країни набувають економічної ваги у світі, інші стають ще більш вразливими та залежними, разом з тим, економічний потенціал більшості з них є не до кінця розкритим. Сучасна система побудови міжнародних відносин між країнами показує, що вони не є ізольованими від світу, причому ця необхідність від глобальних трендів розвитку зростає з кожним роком, залежать від політики міжнародних організацій та країн-світових лідерів. Протягом століть є достатньо прикладів, коли країна або регіон стають ареною зіткнення та конфронтації інтересів країн-лідерів, відповідно, всередині зростає політична напруга та загострюються локальні конфлікти. Близький Схід не є винятком із зазначених процесів, оскільки є регіоном, де триває боротьба за контроль, що дестабілізує економічний розвиток країн регіону та здійснює негативний вплив на глобальну обстановку. Тому проблеми економічного і соціального розвитку регіону нерозривно пов'язані з проблемами безпеки і стабільності, тим більше, що вони є історично сформованими, невирішеними і періодично загострюваними проблемами.

Йдеться про боротьбу з міжнародним тероризмом, роль США у вирішенні проблем розвитку Афганістану та їх взаємодію з державами Центральної Азії. В рамках огляду основних геополітичних акцентів зовнішньої політики США в Центральній Азії автори дають оцінку американській політиці в рамках співробітництва з країнами регіону. Вони аналізують факти та представляють бачення і висновки для системної та послідовної політики. Позиція США в Центральній Азії та трансформація відносин між США та державами Центральної Азії на двосторонньому та багатосторонньому рівнях з точки зору геополітичних інтересів.

Критика світової політики США багато в чому зумовлена тим, що первісно вищезгаданий підхід до розв'язання глобальних проблем

формувався, в тому числі, і як інструмент поширення геополітичного впливу, оскільки його реалізація надавала Вашингтону конкурентні переваги у боротьбі за ринки збуту в різних регіонах, що, в свою чергу, дозволяло досягти і політичного домінування.

Важливість дослідження зумовлена його актуальністю для міжнародних акторів у новій стратегії лідерства США, її визначення особлива роль держави у глобальному управлінні, прагнення захистити державу міжнародний мир і безпеку.

Лідерство США подається, як основа глобального лідерства. Стабільність та безпека були центральними у попередніх стратегіях Президента США. Адміністрації США, в той час як Стратегія національної безпеки США на 2017 р. було бачення того, як це лідерство буде реалізовано на практиці. У сферах оборони та міжнародної допомоги бачення адміністрації Д. Трампа щодо майбутнього, стабільність, економіка, дипломатія та протидія сучасним загрозам загалом, у наукових дискусіях зміна часів для американського лідерства пояснюється тим, що почергове протистояння між представниками двопартійної системи та розглядається, як провідний принцип модернізації світогляду. Тому вдосконалення концепції державного лідерства є реакцією до попередніх політичних дій, які відбувалися під впливом та на їх основі, міжнародні відносини та сучасні глобальні процеси. Основні напрями політики глобального лідерства США розглядається, як стратегія і тактика посилення всіх засобів США, влади включаючи розвиток міжнародних відносин та національну безпеку.

Таким чином, важливість дослідження зумовлена його актуальністю з огляду на наступні моменти. Міжнародні актори нової управлінської стратегії США, її визначення та особлива роль держави у глобальному управлінні, прагнення до збереження прав людини та основоположних свобод міжнародного миру і безпеки.

Науковий напрям присвячений вирішенню політичного завдання щодо обґрунтування комплексного уявлення про політику США, а також особливості відносин США на Близькому Сході та Центральній Азії відповідно до причино-наслідкових зв'язків, які зумовлювали реалізацію політичного курсу.

Проблема наукового дослідження полягає у визначенні впливу політики США на геополітичну трансформацію на Близькому Сході та Центральній Азії.

Об'єкт дослідження процеси, пов'язані із вдосконаленням політики США на Близькому Сході та Центральній Азії.

Предмет дослідження сукупність теоретичних і практичних аспектів політики США на Близькому Сході та Центральній Азії.

Хронологічна та географічна межа: нижня межа Арабська весна 2011 р. верхня межа 2022 р.

Мета дослідження

Мета дослідження пролягає у визначенні впливу політики США на геополітичну трансформацію на Близькому Сході та Центральній Азії.

Завдання дослідження:

- вивчити та доповнити вплив політики США;
- систематизувати особливості політики США на Близькому Сході та Центральній Азії;
- порівняти відносини США на Близькому Сході та Центральній Азії;
- визначити методичні підходи до оцінки політики США на Близькому Сході та Центральній Азії;
- обґрунтувати стан політики США на Близькому Сході та Центральній Азії;
- розкрити сучасні тенденції розвитку політики США на Близькому Сході та Центральній Азії;
- проаналізувати діяльність політики США на Близькому Сході та Центральній Азії.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПОЛІТИКИ І ПРОЦЕСІВ США

1.1. Концептуальний контекст політичних досліджень США

Дослідження доктринальних засад зовнішньої політики США в період глобальні політичні трансформації є надзвичайно важливими, оскільки бачення, концепції, шляхи реалізації зовнішньої політики та інституційних засад сучасної системи міжнародних відносин, запропоновані та зовнішньополітичних експертів у США, а також та оцінка ролі США залишаються суперечливими. Складність цього процесу полягає в тому, що суперечливий характер міжнародної обстановки та міжнародного порядку, що формується вимагає всебічного та ґрунтовного опрацювання концептуальних принципів зовнішньої політики США.

Провідні позиції Сполучених Штатів Америки у міжнародній системі та їх стійкий економічний розвиток, є ключовими чинниками глобальної стабільності. Як ініціатор міжнародних політичних, соціально-економічних та культурних процесів, США також зазнають значних зовнішніх впливів в умовах глобалізації. Тому доктринальні аспекти зовнішньої політики США, потужність та рушійні сили міжнародного політичного розвитку, яких впливають на становлення нового міжнародного порядку, будуть важливими та актуальними у врегулюванні міжнародних відносин та системи безпеки. Після розпаду біполярної міжнародної системи унікальне наддержавне становище США відкрило перед ними можливість здійснювати більший, навіть системний, вплив на еволюцію і розвиток системи міжнародних відносин та становлення нового міжнародного порядку в контексті зміцнення глобальних і регіональних режимів безпеки. Перед зовнішньополітичним істеблішментом США

стоїть завдання легітимізувати зовнішньополітичну стратегію США в глобалізованому світі, водночас адаптувавши її до нової моделі міжнародного порядку та представивши довгострокову глобальну стратегію. [1, с.11].

Одним з важливих наукових досліджень останніх років є наступне, у Києві вийшла друком спільна монографія українсько-американських науковців «США світ XXI століття» присвячена пам'яті видатного українського вченого. Завідувач відділу трансатлантичних досліджень Інституту світової економіки, відділ міжнародних зв'язків Національної академії наук України Е. Камінський. Монографія Проаналізовано сучасний розвиток американських світових та національних досліджень, Проаналізовано основні етапи еволюції сучасної міжнародної безпеки, актуальні проблеми трансформації сучасного світового порядку та Американське лідерство. У науковому дослідженні проаналізовано такі важливі напрямки двостороннє та багатостороннє співробітництво США, перспективи розвитку Стратегічного партнерства США з основними світовими гравцями.[10, с.567-579].

М. Рижков зробив спробу вирішити низку важливих наукових проблеми. Зокрема, науковець комплексно систематизував основні завдання та механізми реалізації зовнішньополітичних завдань, які стоять перед США. Крім того, автор спробував дослідити ідеологічні аспекти на користь зовнішньої політики США з погляду на методологію. М Рижков спробував обговорити наукова та професійна спільнота, представники органів державної влади. Ідея полягає у пошуку згоди та порозуміння між ними задля вирішення екологічних проблем. Конкретні зовнішньополітичні питання діяльності Рижкова характеризуються наступним: надають додаткову цінність, оскільки вони дають прогноз для реалізація зовнішньополітичної стратегії США, зокрема використання методологічних засад. Окремі методологічні засади «теорії

гегемоністської стабільності» можуть бути використані для недопущення втрати США позицій світового лідера [14, с.220-224].

Найбільш повна наукова розробка теми в США. Лідерство, на різних концептуальних рівнях, розроблялося на Заході, Інститут Політичних Наук. Створення теоретичних аспектів та розвиток аналітичного рівня зовнішньополітичних досліджень західної політології здійснюють: Г. Брак, Б.Бузан, О. Вевер, Т. Дан, Дж. Розенау, Дж. Рурк, Б. Сапін, Д. Сінгер, С. Сміт, Р.Снайдер, Г. Спрут, М. Спрут, К. Уолц, В. Хадсон, С. Хантінгтон, М.Херман, А. Хэдфілд [45-48]. Більшість науковців, серед яких Зб.Бжезинського Р. Гілпіна, Г. Кісінджера, Р. Кеохейна, Г.Мойера, Г.Моргентау, Дж. Ная, Дж. Перкінса, Ч. Фрімена, Ф.Фукуяму. Вони зосередили свою роботу на аналізі механізмів реалізації зовнішньої політики США, спрямована на досягнення та утримання національного лідерства в Європі в міжнародній системі [15]

Історичний контекст зародження та розвитку концептуальних засад зовнішньої політики США, проаналізовано західними науковцями, в тому числі К. Престовицем, Дж. Найєм мол., Дж. Бюкененом, Зб. Бжезинським, Э. Тоддом, С. Уолтом [60]. Теоретичні аспекти та проблеми розвитку концептуальних засад сучасної дипломатії американська стратегії розглядалися І. Далером та І.Валерстайном. Однак теорія міжнародних відносин ще не запровадила принципово новий підхід до аналізу зовнішньої політики США. Стратегія США Характеристика односторонньої зовнішньої політики США дослідження відображає весь спектр односторонньої зовнішньої політики США. Група експертів Центру дослідження міжнародного співробітництва, спільно з представниками Європейської Комісії такі як, І. Фонг-Конг, С. Патрік, Ш. Форман, Д. Малон.

Світова політика та глобальне управління, розглядають у своїй роботі Н. Хомські, Е. Халі, Дж. Модельські, С. Гіл, К.Бредфорд, У. Бек.

Лідерство на індивідуальному рівні в наступних контекстах міжнародної політики досліджувалася В. Кнайта, Дж. Маскіулі та М.Молчанова.

В основі наукових дискусій у США щодо актуальних викликів та гіпотетичних моделей застосування військової сили у сучасному світі лежить необхідність збереження лідерства США у міжнародній системі. Погляди науковців, які займаються проблемами і перспективами американського лідерства, розходяться насамперед у тому, чи повинні Сполучені Штати прагнути до створення системи нового міжнародного порядку, в якій вони відіграють центральну, провідну і виконавчу роль, чи для збереження своєї лідерської ролі достатньо збереження свого статусу найпотужнішої держави світу. Разом з тим, слід зазначити, що всі американські аналітики вважають військову силу найважливішим засобом досягнення цілей американської політики у міжнародному середовищі. При цьому сфера її застосування розширилася у порівнянні з періодом «холодної війни». У цьому контексті стверджується, що географічні масштаби сфери інтересів США як єдиної наддержави вважаються дійсно глобальними, що призводить до збільшення кількості ситуацій, які характеризуються як «виклики», що потребують вирішення.[8,с.103]

Згадані вчені зазначають, що після завершення епохи, конфлікт між біполярними наддержавами. Адміністрація президента США почала аналізувати можливість застосування сили в ситуаціях, коли відсутня пряма загроза національним інтересам США. Оцінка доцільності такого втручання стала предметом жвавих дискусій серед багатьох аналітиків фонду «Спадщина», Американського інституту підприємництва та інших республіканських центрів. Критики політики Б.Клінтона, це Е. Фелнер, Д. Філіпс, Р. Меннінг та ін., зазначають, що неспровокована війна та обмежене військове застосування сили, в контексті офіційної миротворчої діяльності є виправданим на підставі того, що вона полягає у створенні нового, більш гуманного міжнародного порядку. Або для захисту національних інтересів Сполучених Штатів є найбільш поширеною темою,

форми війни в сучасних умовах. Це форма, яка ліквідувала межі між станами миру та припиненням вогню. Вона переросла у ще більш масштабну війну, ніж під час «холодної війни», як наслідок, у створенні власних сил, що зацікавлені все більше країн. «Стримування» для власних країн від військового втручання США. Дотримання правових норм та виконання і повага до міжнародних зобов'язань у світі, де великі держави узгоджуються з інтересами безпеки інших держав. Беззастережне застосування сили, природно, зменшується. Водночас зростає ризик застосування зброї масового знищення. Втручання регіональних держав у регіональні конфлікти змушує світ більш небезпечним і нестабільним [20,с.38].

Питання нерозповсюдження у міжнародних відносинах також виступив відомий український дослідник С. Галака, який зосередив увагу на питаннях політики нерозповсюдження ядерної зброї, ядерних держав. Політика нерозповсюдження ядерної зброї країн, що володіють ядерною зброєю. Загалом робота С. Галаки полягає в наступному Пріоритетні аспекти зовнішньої політики США - ядерна стратегія. Представлено ретроспективу ядерної політики США та визначено основні етапи її трансформації. Основні етапи трансформації та майбутні напрямки, у ньому також критично проаналізовано досвід України у сфері ядерної енергетики та роззброєння в контексті ядерної стратегії США [4,с. 7].

Серед науковців, які вивчають питання безпеки нерозповсюдження ядерної зброї та його актуальність для американського лідерства в сучасну епоху. У міжнародній системі визначається діяльність О. Потехіна. Так, у матеріалі «Політика США у сфері нерозповсюдження ядерної зброї та Україна». Аналізує стратегічно важливі аспекти еволюції зовнішньої політики США. Це також матиме важливі наслідки для процесу нерозповсюдження у США. Ядерної мови та остаточної відмови від ядерної зброї в цілому. Це Політика була реалізована після розпаду біполярної системи. У цьому документі є дві основні позиції. Офіційна

позиція Вашингтону з питань ядерного нерозповсюдження Республіки Радя Робота над проблемами глобальної та регіональної безпеки. Дослідники з американських дослідницьких центрів, таких як Інститут Брукінгса І. Даалдер, М. Ліндсей, Ф. Гордон, Е. Іонд. Інститут Гувера Т. Гертон-Еш, Т.Ліндберг.

У своїй книзі американський вчений Ф. Фукуяма стверджує: «Америка на роздоріжжі», також аналізуються проблеми американського лідерства, зокрема проблеми у зовнішній політиці США після 11 вересня 2011 р. Предметом дослідження є питання, що призвели до війни в Сирії та Ірак, де помилилася адміністрація Буша і де Держава може співвідноситися зі світом? Зокрема, Ф. Фукуяма: «Коли почалася війна в Іраку, вона повинна була бути санкціонована і в будь-якому випадку прийняття доброзичливої гегемонії США було скоріше надією, Скоріше це реальність, перш ніж інші країни визнають лідерство США» Ф. Фукуяма вважав їх лише такими. Але при цьому мудро використовуватиме свою владу успішно досягати поставлених цілей. Коріння, яке чітко проступає до негативного ставлення США. Разом з тим, різноманітність, що розглядаються в стратегічному документі Стратегія національної безпеки Сполучених Штатів Америки, превентивних ударів, або те, що США іноді наносять дії за допомогою «коаліції бажаючих». Питання полягає в тому, чи буде стратегія, коли Сполучені Штати може розпочати превентивну війну [19, с. 407-414].

Книга Д. Найа «Покликання до лідерства: природа американського лідерства, що змінюється», зміна характеру американського лідерства аналізує виклики та перспективи лідерства. У ній аналізуються виклики та перспективи лідерства в США після завершення епохи біполярного конфлікту між двома наддержавами. Американські політологи стверджують, що США є світовим лідером номер один і не матиме конкурентів на десятиліття вперед. Однак експерти наголошують, що

відсутність загроз і конкурентів лише полегшує політики та науковці, мають розробити нові стратегії. Зберегти провідні позиції США у світі.

Ця проблема набуває все більшої гостроти. відповідати зростаючій глобальній взаємозалежності всіх учасників міжнародної системи [100].

Емпіричну базу дослідження складають три групи джерел. До першої групи джерел належать: 1) нормативно-правові акти та державні документи, доктрини та стратегії, концепції та керівні принципи. Стратегії національної безпеки, концепції та директиви зовнішньої та воєнної політики. Стратегія національної безпеки США, Стратегія внутрішньої безпеки США та Воєнна доктрина США. Стратегія національної безпеки США, Воєнна доктрина США; 2) документи виконавчої та судової гілок влади, законодавчі органи, порівняльний аналіз першої групи джерел, ключових. Це дозволяє простежити розвиток доктрини. Простежується розвиток доктринальних засад зовнішньої політики США і, насамперед, її основні виміри, національну та міжнародну безпеку.

Другу групу матеріалів складають фахові документи міністерств, відомств, служб та офіційні повідомлення. Вони можуть роз'яснити позицію Міністерства оборони з наступних питань представлено офіційні плани США у сфері безпеки та оборони. Війна з тероризмом, пропозиції щодо перегляду оборонної політики США тощо. Розглянути процес, за допомогою якого, політика США реалізується на практиці. Проблеми забезпечення національної та міжнародної безпеки і реагування на них, як США реагують на сучасні виклики та загрози в епоху глобалізації.

До третьої групи також увійшли підсумкові документи міжнародних проєктів. Переговори, зустрічі та саміти НАТО. Особливу роль у цій роботі відіграють документи, що стосуються примирної процедури, яка відбувається в рамках Організація Північноатлантичного договору НАТО. Висновки Трансатлантичного консенсусу. Прийняті на багатосторонній основі на зустрічах і самітах НАТО. Реалізується у вигляді конкретних документів організації. Стратегічний Концепції,

декларації, ініціативи, заяви та повідомлення відображають загальний підхід НАТО. Вони є політичною лінією НАТО і тому були предметом багатьох досліджень, також до цієї ж групи відносяться матеріали - від найбільших інформаційних агентств ЗМІ. [27, с.285-290].

Таким чином, аналіз проблеми наукового прогресу американського лідера, проводячи різноманітні дослідження видано важливий і цікавий матеріал. Науковий підхід разом з тим, слід зазначити, що на даному етапі розвитку наукового питання про Американське лідерство у світі, більш повне розуміння та розвиток концепції лідерства в дослідженнях міжнародних відносин. В даній роботі це питання розглядається в наступних аспектах, вивчення ресурсів, засобів і цілей у глобальному контексті лідерства з урахуванням міжнародних політичних змін. Потребує подальшого розвитку наукова концептуалізація феномену лідерства.

1.2 Міжнародні відносини і зовнішня політика США

Сьогодні США є єдиною світовою державою, і їх військова міць поширюється на всі куточки світу, будь то море, суша або повітря. Її економічна міць лежить в основі світової торгівлі та промисловості. Її політична і культурна привабливість. Місце Америки у світі є унікальним і жодна інша країна в історії не може з нею конкурувати.

Стійкість американської могутності в кінцевому рахунку залежить від того, якою мірою інші країни вважають, що американська могутність використовується для їх власної вигоди, а також в інтересах США. Після перемоги у Другій світовій війні США очолили створення нових структур безпеки, таких як ООН і НАТО, а також нових режимів сприяння економічному відновленню та розвитку, включаючи План Маршалла, Бреттон-Вудський валютний режим і загальні торговельні та митні угоди для сприяння вільній торгівлі. Ці інституції та угоди приносили користь усім зацікавленим сторонам, зберігаючи і розширюючи могутність США.

Виклик для Сполучених Штатів сьогодні полягає в тому, щоб зробити те ж саме.

Зовнішньополітичні експерти часто використовують термін «конкуренція великих держав», як визначальний виклик, що стоїть перед Сполученими Штатами. Хоча конкуренція між великими державами сьогодні, можливо, більш інтенсивна, ніж двадцять років тому, існує велика небезпека розглядати конкуренцію між великими державами, як мету зовнішньої політики США, а не просто як стан міжнародної системи.

Незважаючи на свої претензії на моральну вищість, неприйняття дипломатичних практик «старого світу» і навіть заперечення цієї реальності, США завжди характеризувалися поведінкою акторів, яку можна описати терміном «велика держава» [64, с.342-345]. Водночас, хоча залишається відкритим питання про те, чи завжди США дотримувалися принципу декларування керівної ролі цінностей у своїй зовнішній політиці, доводиться констатувати такі особливості, як неминуче прагнення США виправдовувати свої дії через ціннісний контекст [65].

Альянси є джерелом стійкої могутності та унікальності США в міжнародній системі. Разом з тим, існує декілька джерел напруженості, які загрожують здатності американських альянсів підтримувати зовнішньополітичні цілі США. По-перше, позиція деяких адміністрацій після 11 вересня, яка полягала в тому, що союзники повинні висловлювати свої занепокоєння вголос і приєднуватися до ініціатив США, або що США діятимуть самостійно в разі необхідності, призвела до невиправданого загострення відносин, якщо союзники не бажають приєднуватися до ініціатив США, з якими вони не згодні. Це не могло не призвести до невиправданого загострення відносин. У цьому контексті двопартійне припущення, що союзники, особливо європейські союзники, загалом мають схоже сприйняття загроз, пріоритетів і цілей США щодо інших великих держав, таких як Росія і Китай, створило хибне очікування або сприйняття того, що союзники США хочуть більш прямої взаємодії. Хоча з

деяких питань може існувати спільне розуміння, в минулому було багато випадків, коли США були розчаровані, коли вони очікували або вимагали іншого. Військова та економічна перевага США використовується невміло, вона може викликати обурення навіть у друзів. Дедалі більше складається враження, що Вашингтон зацікавлений лише у власних інтересах і готовий використовувати свою силу для досягнення власних.

По закінченню «Холодної Війни» політики продемонстрували помітні відмінності у своїй здатності визначати і встановлювати відповідні пріоритети, між життєво важливими і корисливими національними інтересами. Незважаючи на потужну армію, керівництво США припускається помилок у застосуванні військової сили. Затяжні війни в Афганістані та на Близькому Сході підірвали геополітичні позиції Сполучених Штатів і позначилися напливом егоїстичних інтересів, які відволікають від міркувань про довгострокові національні інтереси.

Хоча реальні стратегічні інтереси США в регіоні зменшилися з часів доктрини Картера, країни Перської затоки продовжують поглинати надмірний простір для дебатів між військовими інтересами і зовнішньополітичними чиновниками. Між тим, зростаюче усвідомлення того, що "перемога" в Афганістані означає якомога меншу кількість жертв, безсумнівно, стало одним з факторів, що вплинули на рішення адміністрації Джо Байдена про виведення військ.[95]

Частково цей вплив пояснюється тим, що політичні лідери потурали і заохочували мілітаризацію американської дипломатії, яка з часом укорінилася і надала пріоритет військовим цілям і можливостям над політичними і дипломатичними цілями. Хоча конфлікт між Іраном, Саудівською Аравією і Туреччиною на Близькому Сході значною мірою був зумовлений політичними і соціальними чинниками, стратегію США визначали не дипломати, а військові і розвідувальні керівники.

США належить величезні геополітичні ресурси, які вигідно використовують. Основний напрямок стратегії національної безпеки- це

превентивна війна, як засіб боротьби з тероризмом, просування демократії і свобода в усьому світі. Проте Сполучені штати часто в односторонньому порядку замінюють концепцію глобального лідерства практикою гегемонії, порядок, який трансформує геополітичну картину світу. Погляди на американців на зовнішню політику США, як і самі американці, різноманітні. Проте в гострі моменти дебатів політичні лідери схильні вільно тлумачити, а потім вільно посилатися на громадську думку, як наказ для того, щоб діяти. Характеристика того, чого хоче «американський народ», є потужним риторичним засобом у політичній системі, яка оживлена народною владою. Але як показує опитування, коли йдеться про зовнішню політику, американська громадська думка не є, ані монолітною, ані такою, що легко піддається розшифровки. Уявлення про Сполучені штати, як символ індивідуальних громадських і політичних прав, ідея, яка не позбавлена певної відносності та історичності, було досить проблематичним у внутрішньому контексті - з огляду на такі історичні факти, як рабство та расова сегрегація, расистські імміграційні закони, антисемітизм та гендерна дискримінація тощо. Але питання про те, чи повинні сполучені штати відстоювати громадські та політичні права через активну зовнішню політику, що викликало значні дебати з моменту заснування республіки. Більше того Сполучені штати здебільшого відкидають будь-який необхідний взаємозв'язок між соціально-економічними правами та класичними громадянськими і політичними правами, які є центральними для західної ліберальної філософії-за винятком прихильності до економічного права на приватну власність. Після «Холодної Війни» Сполучені штати продовжували ототожнювати себе з лідерами громадянських і політичних прав у світових справах. США хоча і роблять певний позитивний внесок у просування на міжнародно визнаних прав людини через свою зовнішню політику, але все ще намагаються інституціоналізувати увагу до прав людини за кордоном. [89]

США проводять свою політику з точки зору лідерства, економічні умови сприяють цьому. Радикальні показники розвитку економіки США перебувають у відмінному економічному становищі за останні 20 років. Її лідируючі позиції та стабільний економічний розвиток міжнародної системи, є ключовим фактором глобальної стабільності. Міжнародні, політичні, соціальні та економічні ініціативи та культурні процеси відбуваються в умовах глобалізації, в яких США одночасно зазнають впливу значні зовнішні впливи. Таким чином, важливим та актуальним для замовлення є доктринальний аспект міжнародних відносин та режимів безпеки. Зовнішня політика, могутність і динаміка міжнародного політичного розвитку США впливають на формування нової міжнародної спільноти. Після розпаду біполярної міжнародної системи, окрема людина США перетворилися на наддержаву, що має потенціал для більшого організаційного впливу. Еволюція системи міжнародних відносин та виникнення нових міжнародних відносин. Міжнародний порядок розглядається в контексті зміцнення глобальної та регіональної системи безпеки. Системи безпеки академічного та професійного співтовариства, таким чином, розробило своєрідну 22-гу місію Системи зовнішньої політики США. Цей виклик обґрунтовує стратегію Сполучених Штатів Америки у їх міжнародно-політичній діяльності на політику Сполучених Штатів, має бути адаптована не лише до світу, що глобалізується, але й до нових моделей міжнародного порядку та глобальної перспективи. Сполученим Штатам необхідно відповісти на нові виклики міжнародного порядку, представивши довгострокову глобальну стратегію довгострокову перспективу [89].

Іншою важливою рисою є прагматизм у зовнішній політиці, що реалізується через "баланс сил". Ще однією особливістю зовнішньої політики США є принцип "свободи рук", який залишає США простір для маневру і забезпечує найкращі умови для реалізації системних інтересів. Визнання принципу "балансу сил" сприяли принципи торгівлі та вільної

конкуренції. Більше того, тривалий час США були позбавлені необхідності домовлятися і йти на поступки заради виживання і отримання прибутку.

Сполучені штати мають найбільше економіку світу, є однією з провідною країною, або навіть першою країною в підтримці певних установ, які працюють у сфері прав людини та гуманітарного прогресу. Наприклад, найбільший внесок, як до Міжнародного комітету Червоного Хреста, який працює для жертв війни та складних надзвичайних ситуацій та також Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, яке працює з нелегальними мігрантами. ООН у справах біженців, яке працює не лише з легальними біженцями, але і з тими, хто опинився в ситуації подібної до біженців[99].

Еволюцію зовнішньої політики Сполучених штатів в умовах постбіполярного світу розділяють на два етапи.

Перший етап пов'язаний з президентом Барак Обама. Основними положеннями зовнішньої політики в цей період були такими:

- сприяння глобальному зміцненню лідерства США;
- принципи двопартійної зовнішньої політики;
- битва з глобальними загрозами разом з іншими країнами;
- зовнішня політика під керівництвом «розумної сили»;
- залучення ООН, міжнародних організацій, коли це є потрібним.

В період президентства Барак Обама головні напрямки зовнішньої політики Сполучених штатів залишилися такою ж, як у попередників, але дипломатія та опора зайняли місце на віддані і довгострокові союзи

Вивчення послань президента Б. Обама до Конгресу США у 2012-2015 роках свідчить, що, за оцінками експертів, США як глобальна держава продовжують відігравати домінуючу роль у світовій політиці та концептуальному і прикладному забезпеченні американських політичних і безпекових стратегій, які впливають на міжнародне співтовариство було встановлено, що США є життєво важливою, для геополітичних інтересів США [55].

Другий етап зовнішньої політики США пов'язаний з президентом Дональдом Трампом. До основних принципів можна виділити:

- ідею щодо економічного націоналізму;
- захист територій Сполучених штатів, які полягають у скороченні візових програм;
- введення візових програм для біженців;
- взаємодія з Північною Кореєю.

Щодо розподільчих ефектів зовнішньоекономічної політики. Глобалізація принесла непропорційні вигоди багатим і транснаціональним корпораціям всередині країн і посилила зростаючу економічну нерівність. Це не стимулювало широке зростання реальної заробітної плати американських працівників. Вона також не спричинила хвилю державних і приватних інвестицій, спрямованих на підвищення загальної продуктивності праці в США та конкурентоспроможності американських робітників і малого бізнесу на міжнародних ринках. Однак, це мало допомогло полегшити тиск на американські сім'ї середнього класу, спричинений зростанням витрат на охорону здоров'я, житло, освіту та догляд за дітьми.

Для того, щоб глобалізація працювала на користь середнього класу США, необхідні значні інвестиції у внутрішні громади та комплексне планування, що дозволить секторам і регіонам адаптуватися до економічних потрясінь. Геополітична стратегія США у першій чверті XXI століття, містить елементи глобального бачення еволюції всієї системи в контексті міжнародних відносин та формування нового світового порядку. Нестабільність світових відносин та глобального розвитку, констатує, що геополітичну стратегію Сполучених Штатів можна умовно поділити на пов'язану зі свідомим вибором зовнішньополітичної доктрини та політики ситуацію. Тому дослідник констатує, що концептуальні підходи до зовнішньої політики США, спрямованої на "раціональну" гегемонію США 27 значення світових справ в рамках геополітичних інтересів США. Крім

наведених вище чинників, важливе значення має також авторитет США у світі. Країнам світу, тобто згідно зі стратегією глобального домінування США. На погляд Макаренка, «лише військова та економічна сила але й, насамперед, про параметри «розумного» впливу на міжнародні відносини». Насамперед, через конкретні зовнішньополітичні дії та у тісному Співробітництво з союзниками США [36].

Переосмислення того, як ми можемо допомогти США більш ефективно взаємодіяти у світі, починається із запитань. "Як ми можемо зробити США більш переконливим і привабливим партнером у питаннях, які є найбільш важливими для інших країн?" Евелін Го вивчала відносини Китаю з країнами, що розвиваються в Азії, і наводить переконливі докази того, що ці менш потужні країни готові протистояти китайському тиску з ключових питань національної безпеки, якщо у них є альтернативні партнери. Вплив США був би більш стійким у більш конкурентному середовищі, якби США могли будувати конструктивні відносини з країнами, що розвиваються, на основі відповідності американських можливостей конкретним потребам країн, що розвиваються, а не на зобов'язанні протистояти Китаю.

Якщо США хочуть відновити себе, вони повинні переосмислити свою роль у світі. Це дискурсивний консенсус по всьому політичному спектру. Але що насправді потрібно для формування зовнішньої політики, яка б підтримувала прагнення середнього класу в умовах кризи? Для відповіді на це питання Фонд Карнегі за міжнародний мир створив Робочу групу з питань зовнішньої політики США для середнього класу. Звіт є результатом дворічної роботи, сотень інтерв'ю та трьох поглиблених аналізів економік окремих штатів серцевини США. У доповіді рекомендується, щоб зовнішня політика США була більш інтегрована в національний політичний порядок денний, спрямований на зміцнення середнього класу та підвищення економічної і соціальної[93].

1.3 Теоретико-методологічні засади концептуалізації глобального лідерства США

Глобальний характер змін, що відбуваються у світі, дозволяє говорити про трансформацію сучасної системи міжнародних відносин. З одного боку, нова система міжнародних відносин характеризується високим ступенем раціональності, що проявляється в глобальних цілях лідерства організувати міжнародні відносини на основі власної ідеології та інтересів.

Одна з перших спроб типологізації лідерства, як явища. Її витоки сягають відомому соціологу М. Вебера. Вчений спробував типізувати такі явища, як влада. Виходячи з цього, науковці виділив три основні типи політичного лідерства:

1. традиційне лідерство - базується на класичній концепції влади, яка пов'язана з добросесністю правлячої еліти та підлеглих. Таке лідерство - це насамперед риса монархій.
2. Раціонально-легальне лідерство . Коли ми думаємо про раціональний юридичний менеджмент, ми думаємо про бюрократія. Вона базується на вірі в справедливість і неупередженість встановлених норм, законів і правил, яких повинні дотримуватися всі громадяни. Всі громадяни цієї форми управління, є більш демократичною, ніж попередні форми управління. Це пов'язано з тим, що вона базується на конкуренції між обраними кандидатами. Вона базується на виборах, референдумах та регулярній зміні керівництва.
3. Харизматичне лідерство - про харизматичні якості лідера за популярністю наприклад, лідер групи, лідер організації тощо. Особисті якості. Харизматичні лідери за особистісними характеристиками узурпувати владу і діяти рішуче у сфері політики

реформ. Такий тип лідерства часто асоціюється з культом особистості. Це тип лідерства переважно проявляється в тоталітарному та авторитарному режимів.

М. Вебер визначає типи лідерства так, як описано вище, і зокрема загалом, перші два типи лідерства є найбільш стабільні та високорозвинені громади. Однак, на думку науковців, перші два типи це харизматичне лідерство, яке з'являється в часи трансформації, переходу та змін. Вона передбачає рішучу зміну всієї ієрархічної системи влади. Революційна зміна соціально-економічного та політичного устрою країни. На думку М. Вебера, харизматичне лідерство пов'язане з заперечення минулого, часто пов'язане з радикальними змінами. Заперечення досягнень попереднього режиму. Цей тип лідерства – це традиційне або бюрократичне лідерство [18, с.282].

Загалом, управління в політичному світі визначається як суб'єктивне – це об'єктивна можливість світових політичних гравців впливати на глобальні процесу з метою його регулювання, або суб'єктивно-об'єктивна компетенція. глобальні політичні актори, які формують глобальну політику або впливають на неї. Міжнародного порядку і намагаються нав'язати своє бачення іншим. Розвиваючи її саму, вони чинять опір або ігнорують аналогічні зусилля інших акторів [98]. Доречно розглядати лідерство, як вид активної дії для пошуку найкращого способу забезпечення найкращого можливого результату. Інші не отримують вигоди від участі в міжнародній комунікації, оскільки визнано, що вони не отримують вигоди від матеріальних та ідеологічних ресурсів, а також організаційні ресурси. На спонтанний імпульс впливає розвиток міжнародних відносин, які можуть суттєво вплинути на ситуацію раціональне лідерство, слабкі та сильні спроможності держав та недержавних суб'єктів.

Теоретико-методологічні засади та обґрунтування лідерства Сполучених штатів у глобальному співробітництві. У XXI-му столітті, виходячи з досліджень американських вчених, не викликає сумнівів, що саме національно орієнтованим. В той же час, як зазначають деякі критики. Політика США, американські політики занадто багато вклали в гегемонію і тому їх дії в першу чергу спрямовані на національні інтереси, американську зверхність і цінності, месіанська роль держави, політична відповідальність та політична лідерів, які підтримують політику США [56].

На думку І. Валлерстайна, головною характеристикою держави-гегемона є настільки великий вплив, що союзники гегемона опиняються на позиції держав-клієнтів, а опоненти гегемона займають оборонну позиція [67, с. 12]. Це визначення можна застосувати до поточної позиція США у міжнародних відносинах. Світ, в якому існує гегемонія однополярний світ. Є досить стабільним, оскільки домінування однієї держави зупиняє боротьбу інших держав. І. Валлерстайн зазначає що мова йде виключно про збройну боротьбу, тоді як інші форми протистояння може продовжуватися [89]. Гегемонія є наслідком природних політичних механізмів, але ті ж самі закони, які призводять до формування гегемонії, не фіксувати позицію гегемона назавжди. Гегемонія - це один з етапів циклу, який триває близько століття. Розвиток міжнародної системи, який триває приблизно 25-50 років[89].

У наш час, періоди розвитку міжнародної системи на роль великої стратегії США, претендували на домінуюча роль у розвитку міжнародної системи глобальне лідерство, глобальна колективна безпека, регіональна безпека, безпека на основі співробітництва, стримування, вибіркова участь, і навіть неоізоляціонізм [99]

Через залучення міжнародних організацій до регуляторного процесу легітимізується новий тип лідерства. Це дає структурі міжнародних відносин, подібна до теорії «плюралістичної однополярності». Це теорія міжнародних відносин, подібна до теорії

«множинної однополярності» міжнародних відносин. Її лідерство базується на сприйнятті інших суб'єктів світової політики. На важливості легітимності лідерства наголошує Дж. Ейкенбері та С. Купчан [12, с. 233] стверджують, що легітимація одного лідера над іншими, мають фундаментальне значення для стабільності існуючої системи. Міжнародні відносини, оскільки вони сприяють побудові режимів та інститутів.

Тим самим виправдовується лідерство США у відносинах з Європою. Інші держави, як зазначає вчений О. Багатров «Русійна сила світової політики- це не тільки США, але й США у безпосередньому сусідстві з країнами. Це більш м'яке світло, що проходить через США, в тій чи іншій формі, змінюючи напрямок власної політики, в тій чи іншій формі, змінюючи напрямок власної національних цілей» [13, с. 247]. Сучасними формами лідерства є інституційна гегемонія - це поєднання двох різних векторів тенденції розвитку в сучасному світі: раціональне та стихійне. Раціональний призводить до формування єдиного лідера - Сполучених Штатів Америки, як стихійно розпочинає процес самоорганізації, вбираючи в себе елементи хаосу. На практиці, це втілюється у розвитку та зміцненні міжнародних відносин співробітництво [13, с. 247].

Найбільш важливими з таких наукових досліджень є найбільш важливими дослідженням, пов'язане з науковими категоріями «національний інтерес"» та «національна безпека». Д. Най визначив основні форми застосування сили «жорстка сила», «економічна сила» та «м'яка сила». М'яка сила замислюється, як три ресурси держави: культура, політична ідеологія та зовнішня політика. У сучасних суспільствах зростає значення стратегії «розумної влади», які стосуються здатності держави ефективно розпоряджатися «жорстку силу», «економічну силу» та «м'яку силу» для її реалізації[18, с.282].

Загалом можна виділити три основні концепції глобального лідерства Теоретичні інтерпретації глобальної стратегії США у XXI

столітті: 1) концепція відкритої гегемонії США (жорсткої гегемонії); 2) ліберальна - має реалістичне розуміння, засноване на більш зваженій оцінці ситуації, світових та американських можливостей, визнаючи необхідність відмови від месіанства та розвитку необхідних навичок. Немає жодних перешкод для того, щоб зробити це з метою посилення інших центрів сили. Політика, яка вписує Сполучені Штати в «концепцію» великих держав світу, є одночасно сьогодення і майбутнє; 3) концепція консервативно-ліберальної де гегемонія була наріжним каменем його стратегії. Стратегія адміністрації Клінтона взяла свої ідеї з обох підходів. Разом з тим, його ідеологічне оформлення термінологія схожа з теорією інтелектуального лідерства, але що кидається в очі приховувати наявність "прихованої/невизначеної" гегемоністської складової [66, с.220-229].

Тому, незважаючи на різні підходи до дослідження концептуальних- теоретичних та методологічні засади дослідження проблеми лідерства США в сучасній міжнародній системі, і стверджує, що незважаючи на велику кількість публікацій та досліджень, присвячених комплексний аналіз у цьому питанні, який враховує цілісний погляд на роль політичного лідерства США в сучасній міжнародній системі, в прогностичний напрямок. У ньому проаналізовано питання в загальних рисах. Роль політичного лідерства США в сучасній міжнародній системі на основі репрезентативні праці всіх напрямів і шкіл політичної науки.

Висновки до Розділу 1

Теоретико-методологічні засади дослідження проблем міжнародно-політичного лідерства, мають важливе безпосереднє практичне значення. Вплив основних акторів сучасної системи міжнародних відносин на розвиток економіки. Формування міжнародного порядку, що формується на даний час Сполучені Штати Америки за більшістю енергетичних показників залишається єдиною наддержавою світу, хоча основною тенденцією міжнародного політичного розвитку поступово зміщується

через уповільнення темпів зростання в США та інших західних країн, на відміну від деяких регіональних держав, економічна база зростання, яких є ключовим фактором їх сили.

Сутність вищевикладеного зводиться до, якщо є одна істина у зовнішній політиці США, яка виходить за рамки партій, адміністрацій та ідеологій, то це те, що США повинні бути сильними вдома, щоб бути сильними за кордоном. Яструби і голуби, ізоляціоністи і неоконсерватори сходяться на думці, що опорою сили США є середній клас, його життєздатність, продуктивність, політична і економічна участь, і, перш за все, його обіцянка прогресу і можливостей для решти світу.

Коротше кажучи, Сполученим Штатам належить виконати ще багато роботи, щоб адаптуватися до довгострокових тенденцій, які визначатимуть геополітику в найближчі десятиліття. Вона повинна подбати про точну діагностику змін у розподілі сил, уникати помилок перебільшення і недооцінки, уникати аналогій, які приносять більше шкоди, ніж користі для ефективності зовнішньої політики США. США також повинні враховувати різні перспективи країн, що розвиваються, окрім Китаю та Росії, і намагатися зрозуміти їхні пріоритети та обмеження, а не розглядати їх як маріонеток у великій конкуренції.

Хоча було б помилкою робити конкуренцію з великими державами головною метою американської дипломатії, це не означає, що США повинні відкинути і атрофувати свої власні конкурентні переваги. Зрештою, США необхідно визначити активи і можливості, які надають їм перевагу в глобальній системі, переглянути, як вони їх використовують, інвестувати в їх оновлення і застосовувати їх в рамках, які ефективно розмежовують їх життєво важливі інтереси і приватні або периферійні інтереси. Це також гарантувало б, що Вашингтон не буде спотворювати зовнішньополітичну енергію та втрачати довгострокові можливості для конструктивної взаємодії у світі.

Незважаючи на силу "постійного нейтралітету", президент перебуває у дуже вигідному становищі, коли намагається відігравати лідерську роль.

Теоретико-методологічні засади дослідження міжнародного політичного управління є важливими тому, що вони є безпосередньо видимими. Вплив основних акторів на сучасну систему міжнародних відносин. Становлення нового міжнародного порядку на сучасному етапі в США. Найважливішим показником є те, що це єдина наддержава у світі. Основна тенденція розвитку міжнародної політики полягає в тому, що, незважаючи на те, що наддержава поступово зміщується в міру сповільнення темпів зростання інших західних країн, на відміну від деяких регіональних держав. Їх економічне зростання базується на сила.

РОЗДІЛ 2. ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ВПЛИВ ПОЛІТИКИ США НА БЛИЗЬКИЙ СХІД ТА ЦЕНТРАЛЬНУ АЗІЮ

2.1. Зовнішньополітична діяльність США на сучасному етапі

США мають величезні геополітичні ресурси для використання. Ключовими аспектами базових елементів стратегії національної безпеки є превентивна війна як засіб протидії загрозі тероризму та просування демократії і свободи в усьому світі.

Однак США часто підміняють ідею глобального лідерства практикою гегемонії, в односторонньому порядку спотворюючи геополітичну картину світу. Щодо Близького Сходу це ключовий аспект зовнішньої політики США.

У Саудівській Аравії під час своєї першої закордонної поїздки Дональд Трамп підписав контракти на суму близько 350 млрд доларів США, включаючи угоду на 110 млрд доларів США для Ер-Ріяда на придбання зброї американського виробництва [58]. Відповідно, Вашингтон постачатиме Саудівській Аравії винищувачі, танки і системи протиракетної оборони.

В цілому угода спрямована на посилення військових можливостей Саудівської Аравії та партнерів США в Перській затоці для боротьби з «Ісламською державою». США підтримує створення арабського аналога НАТО з метою нівелювання іранського впливу в регіоні й зміцнення співробітництва між США і Саудівською Аравією, домовленості й поглиблення протистояння з Іраном є один з кроків в цьому напрямі.[44]

Загалом, угода спрямована на посилення військового потенціалу Саудівської Аравії та Партнерів США в Перській затоці в боротьбі з "Ісламською державою". Сполучені штати підтримують створення арабської версії НАТО. Нівелювання іранського впливу в регіоні та зміцнення співробітництва між США та Саудівською Аравією. Узгодити і

поглибити протистояння з Іраном є одним із кроків на цьому шляху напрямок проекту[47].

Уряд США вже понад 30 років є світовою військовим жандормом. Протягом своєї історії США завжди були втягнуті у війни та військові конфлікти. Більшість з них були прямими нападами на незалежні держави і території.

За кількістю війн США випередили всі інші країни, включно з Росією. Той факт, що США офіційно оголошували війну лише 11 разів, незважаючи на численні військові дії, є яскравим прикладом: якщо розглядати у XXI столітті, то участь США у військових операціях заслуговує на увагу. Афганістан 2001 р. - цей військовий конфлікт є найтривалішим в історії США. Бомбардування Іраку 2003 р, Лівії 2011 Сирії 2013 [33,с.34].

Крім того, така політика дозволить Президенту США виконати свої передвиборчі обіцянки. Створювати нові робочі місця. Близький Схід залишається найбільш охопленим війною регіоном світу, а воюючі режими жадають зброї. Саме тому Д. Трамп, як і його попередник, намагається виступати в ролі мирного посередника. І навіть більше, на зустрічі в Саудівській Аравії з лідерами 60 мусульманських країн він відкрито закликав до конфронтації з Іраном. На цей заклик відгукнувся навіть Азербайджан, який межує з Іраном. На думку експерта з конфліктології, директора Азербайджанської асоціації гуманітарних досліджень Аваза Гасанова, у Азербайджану немає іншого вибору, окрім як підтримувати і брати участь в політиці США щодо Ірану [55].

США також надають значну військову допомогу своїм союзникам: станом на кінець 2011 фінансового року за міжурядовими угодами в рамках програми військової допомоги іноземним державам було надано військових поставок на суму 28,3 млрд. дол. Ще 6,5 млрд. доларів США на військові потреби. Поставки продукції військового призначення здійснювалися в рамках різноманітні угоди щодо забезпечення.

Топ-10 отримувачів військової допомоги:

- США включав Афганістан 5,4 мільярда доларів,
- Тайвань 4,9 млрд.,
- Індію 4,5 млрд.,
- Австралію 3,9 млрд.,
- Саудівської Аравії 3,5 млрд.,
- Ірак 2 млрд.,
- ОАЕ 1,5 млрд.,
- Ізраїль 1,4 млрд.,
- Японію 0,5 млрд.,
- Швецію 0,5 млрд..

США надає значну фінансову допомогу Ізраїлю з самого початку його виникнення в 1948 році. Тому розігрування антиіранської карти є гарантією успіху. Безумовно, для США саме близькосхідна партія буде використовуватися президентом США в ході реалізації цієї партії для розправи зі своїми суперниками на місцях, Саудівською Аравією та іншими арабськими сателітами. Не дивно, що вони потребують захисту з боку Ірану, Саудівська Аравія безумовно, є державою багатою і сповненою амбіцій[56].

Однак припускати, що саудівці здатні управляти Близьким Сходом, було б, щонайменше, наївно. Звісно ж, що в цьому їм знадобиться допомога. Тому підсумки близькосхідного турне президента США поряд зі зробленими ним у Саудівській Аравії та Ізраїлі різкими висловлюваннями щодо іранської тематики можна логічно доповнити. В першу чергу досить чітко змальованої на зустрічі з Д. Трампом президентом Ізраїлю Реувеном Рівліном метою створюваної під патронажем Трампа арабоІзраїльської коаліції. А саме вигнання Ірану з ізраїльського прикордоння – Сирії та Лівану.

Але вважати, що тільки Саудівська Аравія здатна управляти Близьких Сходом звичайно, для цього їй потрібна підтримка. Таким чином, підсумки турне президента США по Близькому Сходу, США виступили із заявами в жорстку позицію щодо Ірану в Саудівській Аравії та Ізраїлі. Виклики Ірану можуть бути логічно завершені. По-перше, вона досить чітко викладена на засіданні[57]. Д. Трамп та президент Ізраїлю Реувен Рівлінот метою створення коаліції. Механізм полягає в наступному. Вигнання Ірану з кордонів Ізраїлю - Сирія, Ліван.

Таким чином, передбачається створення ізраїльсько-саудівського альянсу. Союз між Ізраїлем і Саудівською Аравією проти Ірану. Об'єднавши спільних ворогів, можна докорінно змінити всі відносини. Відносини Ізраїлю з арабськими країнами[56].

Найважливішу роль на міжнародній арені відіграють політичний, науково-технічний, економічний та гуманітарний сектори США.

Зокрема США:

- 1) активно діють як посередники для демократизації в багатьох країнах світу.
- 2) відіграє важливу роль у функціонуванні міжнародних організацій, такі як ООН та НАТО;
- 3) держава зі значною військовою потугою;
- 4) учасник багатьох військових та антитерористичних операцій;
- 5) має потужну науково-технічну базу, що сприяє посиленню глобалізації світового співтовариства;
- 6) є власником міжнародної валюти і залишається головним резервним і розрахунковим засобом у міжнародній валютній системі;
- 7) бере участь у багатьох гуманітарних проектах та надає військову і фінансову допомогу країнам, які її потребують [63].

США - країна великої національної потуги, але при проведенні свідомої політики вона спирається не лише на свою національну міць, а й

на власні позиції в основних міжнародних організаціях, які виступають своєрідним мультиплікатором американської могутності.

Вона займає центральне місце в системі військово-політичних союзів, які об'єднують значну частину розвиненого світу. Незважаючи на могутність США, виникають ситуації, в яких керівництво країни занепокоєне своїм впливом у міжнародній політиці - так звані ризики та загрози для майбутнього. Разом з тим, багато дослідників вважають нинішнє становище США у міжнародних справах надзвичайно стабільним і тому пропонують позитивні політичні перспективи для країни на майбутнє.

2.2 Вплив політики США на геополітичну трансформацію Близького Сходу

Близький Схід століттями був перехрестям імперій через своє геополітичне положення між Європою та Азією; відкриття нафти у 20 столітті призвело до сучасних конфліктів між державами за цей ресурс. У той час як Перша світова війна встановила домінування Великої Британії та Франції, «Холодна війна» між США та СРСР прискорила гонку озброєнь та конфлікт на Близькому Сході. Після виходу Великої Британії і Франції та розпаду Радянського Союзу, США стали головною іноземною наддержавою, що діяла в регіоні. Проте, катастрофічне вторгнення до Іраку, зупинка ізраїльсько-палестинських мирних зусиль і різке збільшення видобутку нафти і газу в США призвели до того, що зобов'язання США в регіоні зменшилися, а такі країни, як Китай, Росія і Туреччина заповнили цю порожнечу. Крім того, політична ситуація на Близькому Сході вже є нестабільною, оскільки такі регіональні держави, як Іран та Саудівська Аравія, підтримують конкуруючі уряди і збройні угруповання та посилюють конкуренцію за регіональне домінування. Ситуацію на Близькому Сході [71].

Починаючи з кінця Другої світової війни та у відповідь на низку економічних проблем і проблем безпеки, участь США на Близькому Сході різко розширилася і триває донині. Інтереси США в регіоні включають забезпечення стратегічного доступу до нафти в регіоні Перської затоки, підтримку і захист суверенітету Ізраїлю, захист американських військових баз, зокрема в країнах Перської затоки, захист держав і дружніх режимів, ХАМАС, Аль-Каїди та Ісламської держави Іраку і Сирії (ІДІЛ). Це включає протидію ісламським рухам і терористичним угрупованням, які зачіпають інтереси союзників.

У 2011 році мільйони людей на Близькому Сході піднялися на так звану «Арабську весну», вимагаючи політичних, економічних та соціальних реформ проти репресивних урядів. У Лівії диктатор країни Муаммар Каддафі погрожував масовими розправами над учасниками акцій протесту [73].

Як наслідок, президент Обама опинився перед складним вибором. Він міг би усунути Каддафі військовим шляхом, але це означало б ризик втягнення американських військових у новий близькосхідний конфлікт одразу після вторгнення до Іраку.

Як варіант, вони могли б не робити нічого, що призвело б до початку геноциду. Замість цього вона вирішила заручитися міжнародною підтримкою обмеженої гуманітарної інтервенції, спрямованої виключно на захист вразливого лівійського цивільного населення. Однак це втручання переломило хід лівійської війни і, зрештою, призвело до захоплення і вбивства М. Каддафі повстанцями.

Трансформація колись обмеженої гуманітарної інтервенції, перетворила операцію зі зміни режиму та викликала обурення Росії і Китаю і стримує міжнародну підтримку майбутніх гуманітарних інтервенцій, в тому числі в Сирії.

Крім того, небажання США та інших країн взяти на себе довгострокові зобов'язання з відбудови Лівії швидко занурило країну в

громадянську війну, продемонструвавши, що втручання, навіть з обмеженими і гуманітарними намірами, може мати дестабілізуючі наслідки. Президент Обама назвав відсутність плану перехідного періоду для Лівії "найгіршою помилкою", якої він припустився з моменту вступу на посаду.

Після вторгнення до Іраку у 2003 році та гуманітарної інтервенції до Лівії у 2011 році, які призвели до громадянської війни, Сполучені Штати вирішили утриматися від подальшого військового втручання. Коли мирні демонстрації в Сирії переросли у тотальне насильство у 2011 році, Президент Обама надав поміркованим повстанцям, які виступали проти деспотичного лідера Сирії Башара Асада зброю, але утримався від підтримки, яка могла б суттєво вплинути на результат громадянської війни. Водночас, за його словами, застосування Асадом хімічної зброї буде розглядатися як перехід "червоної лінії", що може призвести до прямого втручання США у конфлікт. Однак, коли Асад отруїв сотні мирних жителів поблизу сирійської столиці в 2013 році, Обама відмовився втрутитися, зміцнивши сирійський режим і підірвавши довіру до США з боку друзів і союзників. Асад продовжив вбивати сотні тисяч цивільних осіб у війні, яка призвела до переміщення більше половини довоєнного населення. Бездіяльність США в регіоні призвела до гуманітарної кризи, яка не поступається військовому втручанням США [80, с. 188].

Другим інтересом США на Близькому Сході є захист держави Ізраїль і її забезпечення стабільності в неспокійному регіоні. Дійсно, сильний Ізраїль на Близькому Сході зміцнює інтереси національної безпеки США. Ця перспектива домінувала у зовнішній політиці США з середини ХХІ століття і продовжує визначати нинішню політику.

Відносини між США та Ізраїлем налічують десятиліття, надаючи 115 млрд. доларів США військової, економічної та дипломатичної допомоги з 1949 року. З початку холодної війни Ізраїль розглядався як близький союзник США у неспокійному регіоні Близького Сходу і важливий для

інтересів національної безпеки США. З часів холодної війни Ізраїль виступав оплотом проти радянського комунізму та арабського націоналізму на Близькому Сході. Незважаючи на численні політичні зміни, ця логіка залишається актуальною і сьогодні, коли Ізраїль виступає щитом проти політичного ісламу та інших екстремістів. Ця політика також сприяла стримуванню розповсюдження зброї масового знищення (ЗМЗ) в регіоні шляхом зриву ядерних програм Іраку та Сирії.

Третім інтересом США на Близькому Сході є збереження військових баз, особливо на багатих на нафту в арабських країнах, уздовж торговельних шляхів і в точках тиску, що дозволить американській політиці прямо чи опосередковано впливати на весь регіон. Військова база США може бути визначена як військовий об'єкт, що використовується для навчання, підготовки та зберігання військової техніки для військової підтримки та операцій США по всьому світу. Ці військові бази не є відкритими для громадськості і часто приймають різні форми залежно від військової мети, для якої вони були створені. Військові бази США можна розділити на чотири основні категорії. Військово-повітряні сили, сухопутні війська, військово-морський флот, зв'язок і шпигунство [92].

Відносини патрон-клієнт на Близькому Сході успішно просувають інтереси безпеки США та їх союзників у регіоні. Однак, в процесі цього вона створила нерівноправні відносини між США та близькосхідними державами. Ці нерівноправні відносини «патрон-клієнт» надали США повний доступ до розвіданих запасів енергоносіїв. Більш того, ці відносини відкрили шлях до створення нових військових баз і об'єктів, що призвело до збільшення американської присутності в Перській затоці. У 2014 році в регіоні було 35 тис. американських військовослужбовців, хоча точні цифри невідомі у зв'язку з чутливою політикою на Близькому Сході [94].

Нарешті, вона надавала економічну, військову і дипломатичну підтримку дружнім режимам на Близькому Сході. Однак з початком Арабської весни 2010-2011 років США змінили свою зовнішню політику щодо цих режимів і вирішили підтримувати не режими, а людей, які беруть участь у революціях. Таке рішення суперечить попереднім підходам США в Тунісі, Єгипті, Лівії, Сирії, Бахреїні та Ємені. Це рішення виявилось палицею з двома кінцями і принесло більше довгострокового хаосу і плутанини корінному населенню, ніж якби попередній режим залишився при владі.

Сполучені Штати вже давно виступають проти Ірану до створення ядерної зброї. Це пов'язано з тим, що така бомба становила б загрозу Ізраїлю, найближчому союзнику США на Близькому Сході, і могла б стимулювати гонку ядерних озброєнь у цьому вкрай нестабільному регіоні.

У 2015 році Ірану залишалося лише кілька місяців до розробки цієї зброї. Так, у липні 2015 року США разом з п'ятьма іншими країнами провели переговори з Іраном і підписали історичну угоду під назвою "Всеосяжний спільний план дій" (СВПД), яка зняла міжнародні санкції в обмін на 15-те річне обмеження іранської ядерної програми. Однак опоненти стверджували, що вона недостатня для того, щоб гарантувати, що Іран ніколи не набуде ядерної зброї, і не вирішує питання іранської програми балістичних ракет і підтримки тероризму в регіоні. У 2018 році президент Дональд Трамп вийшов з СВПД і відновив усі американські санкції проти Ірану. У відповідь Іран знову розпочав виробництво збагаченого урану, необхідного для створення атомної бомби [97].

У період з 2011 по 2017 рік понад 40 000 іноземних бойовиків зі 110 країн світу виїхали до Іраку та Сирії, щоб приєднатися до терористичних угруповань, у тому числі Ісламської держави. Після майже повної перемоги над Ісламською державою на полі бою, сили, підтримувані Заходом, захопили в полон тисячі іноземних бойовиків та їхні сім'ї, які тепер стикаються з правовою невизначеністю. Багато європейських країн

відмовляють своїм громадянам у поверненні додому. Багато європейських країн побоюються небезпеки, яку становлять ці бойовики, але часто не мають доказів для притягнення їх до відповідальності в європейських судах. Незважаючи на європейську опозицію, Туреччина розпочала депортацію десятків колишніх бойовиків з контрольованих районів всередині Сирії до Європи [91]. Альтернативою є залишення іноземців в Іраку чи Сирії та передача їх до місцевих судів. Там деякі з них були засуджені до смертної кари в результаті поспішних і вкрай критикованих судових процесів. Не маючи правового рішення, тисячі людей перебувають у в'язницях і таборах для переміщених осіб, в тому числі жінки і діти, змушені приєднатися до Ісламської Держави.

2.3. Висвітлення політики США в Центральній Азії

Центральна Азія - це внутрішній регіон, що межує з Каспійським морем на заході, Росією на півночі, Китаєм на сході та Афганістаном і Іраном на півдні. Це регіон, що не має виходу до моря і межує з Китаєм на сході, Афганістаном та Іраном на півдні. У Центральній Азії розташовано п'ять країн: Казахстан, Киргизька Республіка, Таджикистан, Туркменістан та Узбекистан.

З моменту здобуття незалежності країн Центральної Азії від Радянського Союзу, політика США щодо країн Центральної Азії була загальною політикою на користь суверенітету і автономії, повністю ігноруючи інтереси кожної країни і те, як вони узгоджуються з інтересами США. У перші роки війни з тероризмом Центральна Азія стала центром боротьби з тероризмом, і США надавали пріоритет безпеці понад усе у своїй взаємодії з регіоном. Сполучені Штати зробили значний внесок у здобуття незалежності держав Центральної Азії. Це, мабуть, найбільший внесок з усіх великих держав, які серйозно задіяні в регіоні.

У своїй десятирічній боротьбі за безпеку Афганістану, США жонгливали суперечливою зовнішньою політикою, щодо нестабільних держав Узбекистану і Киргизстану, які відіграють ключову допоміжну роль у цій війні. Дві колишні радянські республіки проводять політику взаємодії у власних інтересах та сприяння належному управлінню, правам людини та діловим відносинам - звичайний багаж зовнішньої політики США. І є політика використання цих країн, як логістичних центрів для війни в Афганістані.

Сполучені Штати були серед перших країн, які визнали п'ять країн Центральної Азії, коли вони стали незалежними. Після розпаду Радянського Союзу в 1991р. Сполучені Штати наголошують на своїй підтримці незалежності, суверенітету та територіальної цілісності п'яти країн Центральної Азії.

Центральна Азія залишається одним з найменш економічно інтегрованих регіонів світу. Сприяння розвитку міжрегіонального сполучення вже давно є одним з головних пріоритетів для США в Центральній Азії. Внутрішньо регіональні відносини визначаються Узбекистаном, найбільш населеною країною регіону. Узбекистан, найбільш густонаселена країна регіону, розпочав політику відновлення взаємодії зі своїми сусідами. За результатами проведеної роботи досягнуто наступного прогресу: Демаркація кордонів та водні суперечки. Прикордонні суперечки між деякими країнами тривають на регулярній основі. Водні ресурси є потенційним джерелом конфліктів у регіоні. Більшість гідроенергетичного потенціалу Центральної Азії залишається невикористаним.

Стратегія Сполучених штатів, щодо Центральної Азії визначає ключові стратегічні інтереси США в регіоні. «Побудувати більш стабільну і процвітаючу Центральну Азію». Економічні та безпекові інтереси на власних умовах з різними партнерами, з прив'язкою до світових ринків та міжнародні інвестиції вимагають сильних демократичних інститутів,

верховенства права та поваги до прав людини. За останні 30 років США надали країнам Центральної Азії понад 9 млрд. доларів США прямої допомоги. Безпека, демократичні реформи, економічне зростання та задоволення гуманітарних потреб.

Сталий процес реформ та посилення взаємодії США з регіоном вимагає розуміння цінностей кожної країни. Ставлення до регіону, як до однієї країни затушовує важливі відмінності і перешкоджає ефективному підходу. Наприклад, американські політики повинні визнати, що Туркменістан є закритою і авторитарною країною, що Узбекистан став регіональним центром сили, і, що Казахстан стає більш відкритим і ліберальним. Саме тут вступає в дію сила дипломатії. Наразі послы США присутні у трьох з цих п'яти країн (одна перебуває у стані готовності). З дипломатичної точки зору, США повинні мати представників у всіх п'яти країнах, щоб вислуховувати всі різні точки зору і представляти їх таким чином, щоб просувати демократію в усіх країнах Центральної Азії.

Всі п'ять країн неодноразово надавали матеріально-технічну підтримку. Вони підтримували військові операції США в Афганістані, включаючи право прольоту та розміщення американських військ. Киргизька Республіка та Узбекистан надавали бази США з 2001 по 2014рр. Співробітництво у сфері безпеки між США та Афганістаном, країнами, що знаходяться у безпосередній близькості до Афганістану, та зацікавлені у сприяттні регіональній стабільності. Відносини між США та країнами Центральної Азії можуть розвиватися у світлі виведення американських військ з Афганістану [93].

Разом з тим, Сполучені Штати повинні почати розглядати Центральну Азію, як стратегічного союзника у всіх сферах, важливих для їхніх інтересів в регіоні, включаючи периферію. Конфлікти у Ферганській долині виснажили ресурси регіону, призвели до етнічного насильства і стали розсадником російської та китайської експлуатації. Оскільки країни Центральної Азії залежать одна від одної, щодо різних ресурсів

Ферганської долини, в їхніх спільних інтересах запобігти подальшій екологічній шкоді та досягти згоди щодо управління природним газом, нафтою, мінералами та водою. Майбутня угода про розподіл ресурсів допоможе Сполученим Штатам скористатися цією спільною позицією і сприятиме переговорам і заходам зі зміцнення довіри між урядами Узбекистану, Таджикистану і Киргизстану щодо доступу до ресурсів Ферганської долини. Зрештою, країни Центральної Азії не є новачками в угодах про розподіл ресурсів, які існували ще за часів СРСР. Відбувся певний рух до угоди, і країни вперше провели переговори у 2021 році, але формальної угоди не було досягнуто.

Ще однією стратегічною сферою, в якій можуть співпрацювати США та країни Центральної Азії, є освіта. Однією з тактик «м'якої сили» Росії та Китаю є створення можливостей для студентів з Центральної Азії навчатися у власних університетах[18,с.282]. Розширення освітніх можливостей у США та пріоритетне надання більшої кількості студентських віз для країн Центральної Азії, які навчаються, особливо у сфері енергетики, водних ресурсів та екології, може допомогти вирішити багато інфраструктурних проблем у Центральній Азії. Освітні обміни є перевіреним методом культурних зв'язків і взаєморозуміння між США та іншими країнами.

США досягли деяких з ключових стратегічних цілей своєї політики в регіоні, але не всіх.

Успіхи США:

1) Підтримка Сполученими Штатами країн Центральної Азії принесла свої плоди у встановленні ними суверенітету, територіальної цілісності та політичної незалежності;

2)США забезпечили виведення ядерної зброї з Казахстану. Демонтаж ядерної інфраструктури, успадкованої ним від колишнього Радянського Союзу;

3) жодна країна не досягла гегемонії у регіоні;

- 4) Росія більше не має монополії в Центральній Азії на нафту і газ;
- 5) США могли б ефективно використовувати об'єкти в регіоні для підтримки військових операцій в Афганістані та виведення американських військ.

Невдачі:

- 1) Центральна Азія не досягла значного прогресу в переході до демократичного і відкритого суспільства, заснованого на вільних ринках, верховенстві права і повазі до прав людини. Навпаки, вона переживає регрес з усіх цих питань;
- 2) Проект США щодо з'єднання Центральної Азії з Афганістаном і Пакистаном через "Новий Шовковий шлях" поки що не реалізований.
- 3) Незначний прогрес був досягнутий у розширенні регіональної економічної інтеграції та співробітництва у сфері безпеки під проводом США [53].

Війна в Афганістані залишила незгладимий слід на безпеці в регіоні. Конфлікт, що триває, є основною проблемою зовнішньої безпеки для лідерів країн Центральної Азії і демонструє критичну важливість Південної Азії для регіону. Уряди країн Центральної Азії довгий час ігнорували здатність Афганістану до змін і побоювалися поширення нестабільності вздовж південного кордону Центральної Азії. Вони з підозрою ставилися до стратегії, яку проводять в Афганістані Сполучені Штати та їхній партнер, коаліція Міжнародних сил сприяння безпеці в Афганістані. Стратегія полягала в тому, щоб сконцентрувати війська на півдні, оплоті талібів, і залишити північ відносно незахищеною. Зростання нестабільності і насильства в північних провінціях Афганістану в поєднанні з призупиненням президентом США Б. Обамою виведення американських військ з Афганістану, безсумнівно, змусили центральноазіатську столицю змінити попередні побоювання щодо майбутнього свого неспокійного сусіда [53].

США зацікавлені в тому, щоб Центральна Азія не стала притулком для ісламських екстремістів. З 2000-го року різні терористичні угруповання центральноазіатського походження діють в окремих районах Афганістану і Пакистану [93]. Ці угруповання наразі не становлять прямої терористичної загрози для США або Центральної Азії і навряд чи становитимуть її в осяжному майбутньому, хоча деякі з них співпрацювали з Талібаном, деякі мають зв'язки з Аль-Каїдою, деякі бойовики з Центральної Азії, як відомо, приєдналися до Ісламської держави. Однак значна частина Центральної Азії є ворожою територією для угруповань через сильну присутність співробітників урядових служб безпеки.

Разом з тим, групи бойовиків можуть побачити можливості закріпитися у віддалених і погано керованих районах Таджикистану. Це може стати особливо ймовірним, якщо конфлікт і нестабільність перекинуться з Афганістану, де Таліби розширюють свою територію в північних провінціях. Якщо це станеться, то поширення цих бойових організацій в Центральній Азії може стати більш серйозною загрозою стабільності та безпеці регіону. Подальша антитерористична допомога США в Центральній Азії, може допомогти запобігти виникненню цієї загрози.

Висновки до Розділу 2

На закінчення слід зазначити, що перші роки незалежності Центральної Азії характеризувалися зростаючою геополітичною орієнтацією на Захід, включаючи західні політичні та безпекові інститути, а також економічні моделі реформ і розвитку. Рецепти вільних ринків і ліберальних економічних реформ були реалізовані в регіоні з різним ступенем успіху, але політичний та ідеологічний опір був незначним через відсутність надійних альтернативних моделей.

Після розпаду Радянського Союзу США успішно допомогли п'яти новим державам Центральної Азії встановити свою незалежність і суверенітет. США виконали взяті на себе партнерські зобов'язання на ключових етапах діалогу. А після здобуття незалежності Центральної Азії, США були ключовим партнером у боротьбі з у критичний момент.

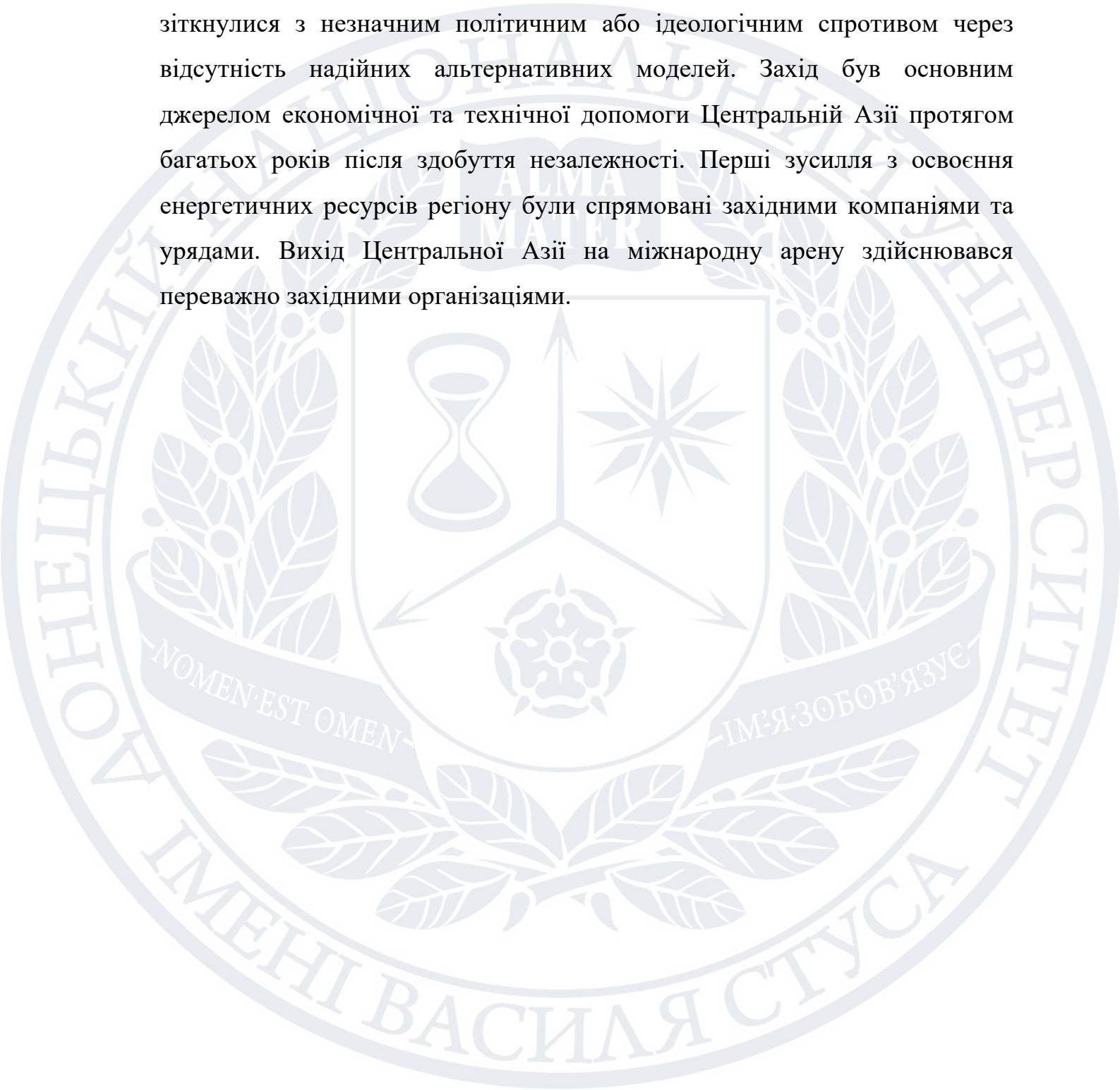
Однак, з перетворенням Китаю на економічну потугу регіону, втратою Росією економічного імпульсу і зміною її політики щодо сусідніх країн, а також зниженням інтересу Заходу до економічних і політичних питань регіону, Центральна Азія почала набувати іншої траєкторії розвитку. Такий розвиток подій свідчить про зниження впливу США та Заходу в Центральній Азії, а також входження регіону в політичну та економічну орбіту Китаю, подекуди прикриваючись російською соціальною «парасолькою». Інтереси США час від часу широко висловлюються. Значення Центральної Азії для США буде обмеженим. Вона залишатиметься непривабливою для проектування сили США, зусиль з розбудови нації та поглиблення демократії та Американських цінностей.

Тому необхідно повстати проти боягузливої азійської політики США. Необхідно вжити заходів для кращого узгодження зобов'язань США з обмеженими цілями і засобами. Традиційний підхід амбітних, але нереалістичних цілей призведе до розчарування та цинізму.

Це не означає, що США повинні ігнорувати Центральну Азію або вийти з неї. Це скоріше заклик до розсудливості і прагматизму, врахування більш впливових сусідів регіону і приділення більшої уваги результатам, яких півкуля може розумно досягти в рамках багатостороннього співробітництва. Держави Центральної Азії мають сильну зацікавленість у підтримці дружніх відносин зі США, хоча і з метою протидії китайському та російському впливу, і ця балаканина повинна створити значні можливості для залучення США та просування американських інтересів.

Зі сказаного раніше випливає, що перші роки незалежності в Центральній Азії були періодом посилення геополітичної орієнтації на

Захід, включаючи західні політичні та безпекові інститути і моделі економічних реформ і розвитку. Рецепти реформ через просування вільних ринків і ліберальної економіки мали в регіоні перемінний успіх, але зіткнулися з незначним політичним або ідеологічним спротивом через відсутність надійних альтернативних моделей. Захід був основним джерелом економічної та технічної допомоги Центральній Азії протягом багатьох років після здобуття незалежності. Перші зусилля з освоєння енергетичних ресурсів регіону були спрямовані західними компаніями та урядами. Вихід Центральної Азії на міжнародну арену здійснювався переважно західними організаціями.

РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ У ПОЛІТИЧНІЙ ПРАКТИЦІ США НА БЛИЗЬКОМУ СХОДІ ТА ЦЕНТРАЛЬНІЙ АЗІЇ

3.1. Стратегічні комунікації, як один з пріоритетів зовнішньої та безпекової політики США і Центральної Азії

Сила, успіх і безпека Сполучених Штатів Америки залежать від їхньої прихильності, це деякі фундаментальні цінності та принципи. Ці цінності народжують нашу націю і керують нашим діями по всьому світу. Ми віримо, що всі люди, чоловіки і жінки, є рівними і мають основоположні права людини. Ми поважаємо права людини, включаючи свободу вираження поглядів, свободу віросповідання та свободу політичної участі. Ці форми можуть відрізнятися, але ми віримо, що всі люди заслуговують на індивідуальні та колективні права, боротьбу з корупцією та життя у справедливому суспільстві, де панує верховенство права. Де панують індивідуальні та колективні права, боротьба з корупцією та верховенство права по всьому світу. Сполучені Штати прагнуть працювати в дусі партнерства з іншими урядами та країнами. Вона відстоює людську гідність і сприяє миру та розвитку.

Стратегія національної безпеки США визначає вісім цілей національної безпеки:

- захищати людську гідність.;
- зміцнення альянсу проти тероризму;
- перемогти регіональні конфлікти;
- запобігання загрозам від зброї масового знищення;
- сприяти глобальному економічному зростанню;
- розширювати коло розвитку;
- співпрацювати з іншими світовими центрами сили;
- трансформувати апарат національної безпеки США відповідно до викликів, що стоять перед ним можливості XXI століття.

Публічна дипломатія та стратегічні комунікації завжди мають бути спрямовані на просування інтересів нашої держави. Основні цінності та цілі національної безпеки. Всі комунікації та публічна дипломатія та необхідні заходи:

- підкреслити нашу відданість свободі, правам людини та людській гідності;
- рівність для всіх людей;
- об'єднуватися з тими, хто поділяє наші ідеали;
- підтримувати тих, хто бореться за свободу і демократію;
- боротися з тими, хто сповідує ідеологію ненависті та пригнічення[83].

Сполучені Штати швидко привітали незалежність Казахстану, Киргизької Республіки, Таджикистану, Туркменістану та Узбекистану і послідовно підтримують безпеку, розвиток і процвітання цих країн протягом останніх 30-ти років. Центральна Азія завжди була стратегічним і торговим перехрестям цивілізацій, що з'єднували Європу та Азію. Одним із стратегічних інтересів США в регіоні є побудова більш стабільної та процвітаючої Центральної Азії [60, с.191]. Це регіон, який може вільно реалізовувати власні політичні, економічні та безпекові інтереси з різноманітними партнерами, пов'язаний зі світовими ринками та відкритий для міжнародних інвестицій, з сильними, демократичними інституціями, верховенством права та повагою до прав людини. Стабільність і безпека в Центральній Азії є безпосереднім внеском Сполучених Штатів.

З цією метою Сполучені Штати надали понад 9 млрд. доларів США допомоги на підтримку миру і безпеки, демократичних реформ та економічного зростання, а також гуманітарних потреб. Не менш важливо, що Сполучені Штати очолили Світовий банк, Міжнародний валютний фонд, Європейський банк реконструкції та розвитку та Азійський банк розвитку, які надали понад 50 мільярдів доларів США у вигляді позик, кредитів та технічної допомоги для підтримки розвитку в регіоні. Тим

часом, приватний сектор США інвестував понад 31 мільярд доларів США у підприємства в регіоні, створивши тисячі робочих місць та зміцнивши людський потенціал. Нарешті, Сполучені Штати побудували міцні міжлюдські зв'язки з країнами Центральної Азії, включаючи пряме фінансування понад 40 000 студентських та професійних обмінів[100].

Раніше участь США на початку 1990-х років виникла потреба захистити спадщину радянської програми створення ЗМЗ, а також коли велика військова операція США в Афганістані після драматичних подій 11 вересня 2001 року потребувала доступу до регіональних військових об'єктів. Однак, після завершення військової операції США в Афганістані в 2014 році інтерес США до Центральної Азії знизився через низку кризових ситуацій в Сирії, Іраку, Ємені, Україні та інших регіонах світу[64, с. 342].

Однак ця ситуація може змінитися з реалізацією нової афганської стратегії президента Д. Трампа, оголошеної в серпні 2017 року, яка, серед іншого, передбачає посилення тиску на Пакистан з метою належної боротьби з терористичними угрупованнями, що діють в межах його кордонів. Після оголошення стратегії 8 січня 2018 року Державний департамент США заявив, що призупинить надання Пакистану допомоги у сфері безпеки в розмірі 1 млрд доларів і 255 млн доларів іноземного військового фінансування, "якщо він не продемонструє готовність активно боротися з терористичними і екстремістськими угрупованнями, такими як афганський Талібан і мережа Хаккані. Офіційні особи в Ісламабаді не відреагували на призупинення, але за найгіршого сценарію Пакистан може відповісти закриттям наземних і повітряних шляхів через свою територію, що, можливо, є найбезпечнішим і найдешевшим способом постачання американських сил в Афганістані (Miller, 2018) У 2011 році Пакистан зазнав удару з боку НАТО. Варто зазначити, що вона випадково закрила на кілька місяців шляхи постачання сил США та НАТО, внаслідок чого загинуло понад два десятки пакистанських військовослужбовців [73].

Ці побоювання змусили Вашингтон більш серйозно розглянути альтернативні маршрути, в тому числі через країни Центральної Азії. За словами Пола Стронскі, колишнього керівника відділу Росії та Центральної Азії в Раді національної безпеки США, «Центральна Азія - це чорний хід до Афганістану» і «якщо у вас є проблеми в Пакистані, вам потрібні інші шляхи постачання». Тому такі країни, як Казахстан, стають все більш стратегічно важливими 16 січня 2018 р. під час візиту президента Назарбаєва до Вашингтона президент Трамп прийняв казахстанського лідера в Білому домі з метою посилення співпраці щодо «логістичних маршрутів, які підтримують регіональну безпеку» угода [86]. Водночас казахстанські ЗМІ повідомили, що казахстанський парламент розглядає законопроект про транзит комерційних залізничних вантажів, пов'язаних з операцією США в Афганістані, через територію Казахстану з використанням портів Актау і Кулик на Каспійському морі. У наведеному контексті посилення тиску США на Пакистан з метою недопущення транзиту Ісламабаду через його територію може призвести до активізації взаємодії між США та країнами Центральної Азії, насамперед важливими транзитними державами. Зокрема, це могло б надати нового імпульсу реалізації Нового Шовкового шляху - американської ініціативи, яка поки що страждає від браку ресурсів та прихильності Вашингтону.

Підтримувати і зміцнювати суверенітет і незалежність держав Центральної Азії. Завдяки послідовному залученню США до питань економіки, енергетики, безпеки, демократії та управління, держави Центральної Азії зможуть функціонувати, як партнери по співробітництву, посилити свою здатність зберігати індивідуальний суверенітет і зробити чіткий вибір для досягнення і збереження економічної незалежності.

Сполучені Штати надаватимуть програмну підтримку для допомоги регіональним урядам у їхніх зусиллях щодо посилення дипломатичної взаємодії, зміцнення демократичних інститутів та сприяння економічному процвітанню в регіоні. США також підтримуватимуть зусилля, спрямовані

на подолання розбіжностей, які розділяють регіон. Підтримка США об'єднаної електромережі в Центральній Азії знизить витрати для споживачів, принесе вигоду постачальникам, зміцнить регіональну енергетичну безпеку та сприятиме торгівлі надлишковою електроенергією для зменшення залежності від зовнішніх чинників. Американський університет Центральної Азії в Бішкеку стає центром, де найталановитіша молодь регіону може отримати американські дипломи, здобути вкрай необхідні професійні навички та налагодити регіональні зв'язки на все життя.

Сполучені Штати інвестували понад 90 млн. доларів США у безпеку кордонів, включаючи підготовку митників та прикордонників, модернізацію обладнання для забезпечення безпеки кордонів та створення 13 оперативних прикордонних станцій по всьому регіону з метою покращення виявлення, припинення та судового переслідування незаконної торгівлі [84].

Держави Центральної Азії будуть стабільними, безпечними та залученими партнерами Сполучених Штатів і продовжуватимуть підтримувати міжнародні зусилля зі стабілізації Афганістану. Сполучені Штати визнають, що безпека і стабільність в Афганістані є головним пріоритетом для урядів країн Центральної Азії, і, що кожна з них має відігравати важливу роль у підтримці мирного процесу з метою припинення конфлікту. США заохочують країни Центральної Азії розвивати економічні та торговельні відносини з Афганістаном та моделювати стабільне управління в багатоетнічній країні з мусульманською більшістю. Країни Центральної Азії розвиватимуть більш тісні зв'язки з Афганістаном у сферах енергетики, економіки, культури, торгівлі та безпеки, які безпосередньо сприятимуть регіональній стабільності [89]. Визнаючи, що процвітаючі, стабільні та безпечні економічні партнери рідко беруть участь у збройних конфліктах, Сполучені Штати підтримують міцні ділові та інфраструктурні зв'язки між

Центральною Азією та Афганістаном. Проект CASA-1000 покликаний надати підтримку Афганістану та Пакистану шляхом сприяння експорту електроенергії для підтримки економік країн Центральної Азії. Вона також працює над спрощенням візових і митних процедур в Центральній Азії на підтримку Коридору лазуриту, який обіцяє значно покращити торгівлю між Центральною Азією з Європою [82].

Центральноазійські суспільства стали більш стійкими до екстремістських ідеологій і не стануть притулком для терористичних організацій. Через свою двосторонню програму військово-цивільного партнерства США працюють з країнами Центральної Азії над розумінням, виявленням, запобіганням та протидією насильницькому екстремізму; поверненням, реабілітацією та реінтеграцією іноземних бойовиків-терористів та їхніх родин; посиленням правоохоронних органів та безпеки кордонів, а також запобіганням переміщенню терористів та торгівлі людьми до Центральної Азії. Посилення потенціалу служб. США інвестували понад 90 млн. доларів США у безпеку кордонів Центральної Азії, організували понад 200 навчальних заходів та підготували понад 2600 прикордонників [95].

Нова Центральноазійська стратегія передбачає низку пунктів, які залишаються незмінними у порівнянні з попередньою стратегією щодо основних подій в регіоні. Внутрішній і транскордонний тероризм залишатиметься головним викликом безпеці, а держави Центральної Азії продовжуватимуть стикатися з такими загрозами своїй стабільності, як екстремізм, незаконні наркотики і дезінформація.

Нарешті, в основі цієї нової стратегії лежать деякі базові принципи. Центральна Азія є важливим геополітичним регіоном для інтересів національної безпеки США, незалежно від ступеня участі США в Афганістані. США мають наголошувати на співпраці у сферах, де вони мають порівняльні переваги, такі як заохочення участі приватного сектору та прозорість державної політики і нормативно-правових актів, що

сприяють дотриманню міжнародних стандартів, у т.ч. у сфері охорони довкілля. Там, де прогрес реформ не є рівномірним, США мають співпрацювати з партнерами-однодумцями для надання додаткової підтримки у подоланні перешкод, одночасно інформуючи про переваги гармонізації з міжнародними нормами та законами.

3.2. Політологічні аспекти міжцивілізаційних процесів на Близькому Сході

Близький Схід розташований на перехресті трьох континентів. Розташований на перехресті Європи, Азії та Африки, він має стратегічне розташування та багаті запаси нафти і природного газу. Її доведені запаси нафти становлять 742 млрд. барелів, а доведені запаси природного газу - 88 трлн. кубометрів, що становить 61,5% та 42% світових запасів, відповідно. Регіон завжди був полем битви за вплив між великими державами: з 2011 року регіон перебуває в постійних потрясіннях, а регіональна динаміка кардинально змінилася. Багато експертів вважають, що Близький Схід переживає найбільш значну трансформацію з часів Першої світової війни, яка змінить політичний ландшафт регіону і серйозно підірве глобальну безпеку і стабільність. Регіональні гарячі точки та тероризм є найбільш помітними темами розвитку на Близькому Сході, і тому перебувають у центрі уваги світової спільноти [98].

У будь-якій державній системі, державні еліти повинні діяти в трьох різних сферах або на трьох різних рівнях для захисту автономії і безпеки режиму держави, але в окремі періоди і в країнах ступінь домінування уваги може бути зовсім різним.

Регіональний рівень: геополітичний. У таких державних системах, як Близький Схід, мілітаризація регіону значно посилює зовнішні загрози, які часто займають перше місце у зовнішньополітичному порядку денному держави. Загалом, зовнішні загрози, як правило, прискорюють пошук

контрсил та захисних союзів, або за їх відсутності, прагнуть умиротворити державу, якій загрожує небезпека, але геополітичне становище держави особливо визначає її загрози та можливості. Прикордонні та територіальні суперечки зосереджуються на території держави, а також на пошуку буферних зон та сфер впливу. Іншими словами, Єгипет і Ірак, з їх сильними басейновими цивілізаціями, є історичними суперниками за вплив у слабкому і роздробленому Машріку, а Іран і Ірак - природними суперниками за вплив у Перській затоці. Силова позиція держави в регіональній системі визначається її ресурсами, розміром території та чисельністю населення, а також стратегічною важливістю або вразливістю її розташування, що, в свою чергу, формує її амбіції. Так, менші держави (Йорданія, країни Перської затоки) більш схильні прагнути до більшої влади і повноважень для встановлення регіональних сфер впливу [63].

Міжнародний рівень: Велика ядерна потужність і міжнародний політичний та економічний вплив є дилемою для держав регіону. Ядерна зброя є ключовим джерелом багатьох життєво важливих ресурсів, але вона також обмежує суверенітет регіональних держав. Стримуючий ефект ядерної зброї варіюється від загрози активного військового втручання та економічних санкцій до впливу регіональної енергетичної залежності, і цей ефект є максимальним, коли потреба в ній є великою і держава-замовник не має альтернативи. У крайніх випадках зовнішня політика може вирішувати питання наявності економічних ресурсів, головним чином, шляхом заспокоєння донорів та інвесторів. Вразливість до основних вимог, таких як структурна перебудова, може посилити внутрішній опір. Однак спільна безпека та економічні вигоди великих держав і статус-кво еліти можуть зробити ці витрати виправданими [54].

Внутрішній рівень: ідентичність. Ідентичність у більшості країн Близького Сходу є складною, з субдержавною та наддержавною ідентичністю, які конкурують за виключну лояльність до держави. Там, де субнаціональна ідентичність сильна, вона може чинити ірредентистський

тиск на тих, хто приймає рішення. Там, де арабська та/або ісламська ідентичність в державі сильна, легітимність режиму може залежати від дотримання арабо-ісламських норм у зовнішній політиці. Це може означати, що ключовим державам буде відмовлено в доступі до регіону, і може призвести до делегітимізації відносин з деякими державами: в той час як економічна залежність або проблеми безпеки спонукали деякі арабські держави встановити відносини з Ізраїлем, на суспільному рівні ці відносини залишаються в значній мірі нелегітимними.

Вплив ідентичності явно не є рівномірним. Вищий рівень соціальної мобілізації та нижчий рівень державної інтеграції роблять еліти більш вразливими до арабських та ісламістських візій у формуванні зовнішньої політики. Оскільки транснаціональні ідентичності часто є інструментом для підриву з боку конкуруючих держав і держав, статус-кво еліти мають стимул прагнути до більш високого рівня державності, що створює державоцентричну ідентичність, сумісну з суверенітетом і більшою автономією від такого тиску. Коли ревізійні соціальні сили домінують у державах, вони можуть розвивати і використовувати транснаціональні ідентичності, які є корисними для зовнішньої політики [44].

У регіоні домінують дві геополітичні структури: одна зосереджена на конфлікті між США та Іраном, а інша - на конфлікті між регіональними державами. Перша призма - це та, в якій США, Ізраїль, Об'єднані Арабські Емірати і Саудівська Аравія протистоять Ірану і пов'язаним з ним угрупованням в Лівані, Сирії, Іраку і навіть Афганістані і Пакистані. З іншого боку, до Туреччини ставляться як до своєї регіональної дитини, причому обидві сторони борються, коливаючись між прагматичним компромісом і періодичним опором. З цього погляду на Близький Схід, Ібрагімська угода від серпня 2020 року змінила правила гри, коли Ізраїль став офіційним членом Групи спостереження за безпекою сусідів проти Ірану, незважаючи на невирішеність палестинського

питання. Друга структура зіштовхує Туреччину, Іран і підтримувані США держави Ізраїль, Саудівську Аравію і ОАЕ один проти одного за регіональне домінування. У цій призмі емоційні ідентичності, такі як націоналізм і сектантство, входять у холодний геополітичний розрахунок. У ньому також робиться більший акцент на Туреччину і, можливо, в очікуванні оголошеного «розвороту до Азії», дещо зменшується роль США [21].

Цікавим у цих двох структурах є те, що вони висвітлюють дві визначні події, які відбулися у 2003 вторгнення США до Іраку та 2011 арабські повстання. По-перше, традиційно потужні арабські держави Ірак, Сирія та Єгипет поступово вибухнули через вторгнення, громадянські війни та політико-економічні кризи. Вони більше не здатні до самостійної структурної взаємодії за межами своїх кордонів. У певному сенсі вони приєдналися до і без того слабкої держави Ліван - уособлення еліти, що долає громадянську війну - і трохи сильнішої Йорданії - уособлення залежності еліти від щедрості США і країн Перської затоки. З точки зору державної могутності і якості національного управління Ірак, Сирія і Ліван являють собою своєрідну «чорну діру» в центрі Близького Сходу [32.с,293].

Більше того, обидві геополітичні рамки показують, як спочатку окремі комплекси безпеки Перської затоки і Леванту були злиті воєдино через вторгнення США в Ірак, іранську ядерну проблему, сирійський конфлікт і Ісламську державу. Сьогодні Перську затоку і Левант слід розглядати як одну суміжну конфліктну зону, де дві регіональні потуги пов'язані сусідніми комплексами безпеки, а саме: Туреччина і Європа і Кавказ, а також Іран і Східна Азія і Кавказ. Крім негативних наслідків, наведені події завдали шкоди також і відносинам між США та Іраном, а також між США і Туреччиною. Що стосується Ірану, то адміністрація Трампа жорстко класифікувала його як ревізійністську релігійну державу,

а не як реалістичну державу з інтересами, що підлягають обговоренню [35].

Підсумовуючи, можна сказати, що двома основними геополітичними чинниками нестабільності на Близькому Сході є зростання кількості слабких держав в регіоні і здатність потужних держав вирішувати свої суперечки на їх території, а також велика роль США як поза регіональної держави.

3.3. Зовнішньополітичні стратегії США у глобальному світі інформаційно-комунікативний вимір

За оцінками експертів, зовнішня політика США у сучасній системі міжнародних відносин характеризується стратегічною орієнтацією на глобальне лідерство, що зумовило багатогранну та суперечливі результати. У плані стратегічного планування та підтримки зовнішньої політики США важливе значення мають дослідницькі організації, такі як Національна розвідувальна рада США, експерти якої систематично надають американським політикам та міжнародній професійній спільноті аналітичні дослідження, щодо перспектив розвитку сучасної цивілізації та ролі Сполучених Штатів Америки, як провідного міжнародного актора.

Зовнішня політика США перебувала і перебуватиме під впливом динаміки вибору. Один з них - зовнішньополітична стратегія, тобто вибір того, в чому полягає національний інтерес, і, як найкраще його реалізувати. Інша стосується проведення зовнішньої політики, вибору того, які інститути та актори в політичній системі США будуть відігравати роль, і мати який вплив. Формулювання зовнішньополітичної стратегії - це суть вибору, а зовнішня політика - це процес вибору.

Вибір дипломатичної стратегії здійснюється в рамках міжнародної системи. Згідно з теорією міжнародних відносин, міжнародна система характеризується за трьома основними принципами:

- анархія;
- структурне положення держав у міжнародній системі;
- структура системи на основі розподілу потужності влади.

Реалізація національних інтересів займає центральне місце у прийнятті зовнішньополітичних рішень країни. Національні інтереси США можна визначити чотирма основними цілями:

- 1) сила;
- 2) мир;
- 3) принципи;
- 4) процвітання.

Сила є однією з найважливіших передумов для досягнення найбільш фундаментальних цілей зовнішньої політики: самооборони і збереження національної незалежності та території. Реалістична школа теорії міжнародних відносин зосереджується, насамперед, на цілях сили. Збройні сили є ключем до підтримання міцної оборони та надійного стримування. Дипломатичні стратегії, які випливають з реалістичних міркувань, є насамперед примусовими [41, с.22].

У певному сенсі, всі чотири цілі національних інтересів в кінцевому рахунку спрямовані на досягнення миру. Міжнародні інституціоналісти наголошують на важливості миру і виступають за два типи дипломатичної стратегії. Міжнародні інституціоналісти вважають, що співпраця між державами можлива, і наголошують на важливості міжнародних інститутів як основи для «постійного співробітництва».

Принципи включають цінності, ідеї та переконання, які Сполучені Штати претендують відстоювати у світі. Демократичний ідеалізм наголошує на принципах, вкорінених в американській історії, і підтримує два фундаментальні принципи зовнішньої політики США: право повинно мати пріоритет над «силою», і в довгостроковій перспективі право означає «сила».

Зовнішня політика, орієнтована на процвітання, ставить на перше місце економічні інтереси держави. Одна школа щодо економічних інтересів США наголошує на потенціалі отримання загальних економічних вигод для держави через зовнішню політику. Друга школа вважає, що зовнішня політика США служить і визначається інтересами капіталізму, в тому числі транснаціональних корпорацій. Такий погляд часто призводить до імперіалістичної або неоколоніальної політики.

Війна в Перській затоці так чи інакше досягла всіх чотирьох цілей. Так само і «План Маршалла» досяг успіху в досягненні цілей миру, силі та процвітання. Нарешті, зовнішньополітичні дебати можуть призвести до глибоких розбіжностей щодо фундаментальної природи національних інтересів, а не щодо того, які з них мають бути пріоритетними [43, с. 311].

У світі викликів, що постали перед зовнішньою політикою США, Президент Обама опублікував свою останню Стратегію національної безпеки в лютому 2015 року. Стратегія національної безпеки має на меті забезпечити підтримку існуючої політики. світовий порядок, заснований на сильному лідерстві США. У документі наголошується на довгостроковій перспективі підвищення енергетичної безпеки США та вирішення екологічних проблем. Оновлені положення у сфері кібербезпеки, а також інструменти підтримки кібербезпеки. Охорона здоров'я з урахуванням питань, пов'язаних зі зміною клімату. Підтримка так званих демократичних політичних перетворень [17].

У сучасному світі основними принципами зовнішньополітичної стратегії США є просування глобального лідерства, стабілізація світу на належному рівні всередині країни та за її межами за допомогою політичної, економічної та військової сили, створення міжнародних союзів і стратегічних партнерств, з метою посилення впливу США у міжнародній системі, та збереження існуючого світового порядку. Політика спрямована на збереження існуючого світового порядку. Провідні експерти Ради з міжнародних відносин США в цілому вважають, що головним пріоритетом

зовнішньої політики США є недопущення ескалації існуючих глобальних конфліктів. Загрози стабільності зовнішньої політики США науковці класифікують за трьома рівнями, залежно від ступеня ескалації, зокрема:

1) Пріоритетність загроз міжнародно-політичним ініціативам США пов'язана з ескалацією конфлікту на Близькому Сході внаслідок протистояння між представниками Ісламської держави та Сирії, ескалацією сунітського та шіїтського релігійного насильства в Іраку, терористичними нападами на США та їх союзників, кібератаками на об'єкти критичної інфраструктури США, військовими провокаціями та кризовими явищами внаслідок внутрішньополітичної нестабільності в Північній Кореї погіршення, пов'язане з призупиненням переговорів проти Ірану та високою ймовірністю відновлення військових ударів Ізраїлю через появу доказів наявності у нього ядерної програми.

2) Помірний вплив на стабільність США та світову дипломатію наразі матимуть ескалація громадянської війни в Сирії внаслідок посилення іноземної підтримки та військового втручання на боці конфліктуючих сторін, зростання рівня насильства та небезпеки в Афганістані через виведення коаліційних сил та посилення талібів, загострення військового конфлікту на сході України внаслідок відкритого військового втручання Росії, а також ескалація напруженості у відносинах між Ізраїлем і Палестиною;

3) помірний рівень збереження політичної нестабільності в Лівії та Єгипті може становити помірні загрози для зовнішньої політики США. Загострення внутрішнього насильства в Йорданії, посилення релігійних конфліктів в Лівані, загострення політичних конфліктів між курдськими угрупованнями і турецькими силовиками в Туреччині через триваючу громадянську війну в Сирії, а також посилення осередків "Аль-Каїди" на Аравійському півострові через триваючу політичну нестабільність в Ємені[38].

Висновки до Розділу 3

Сутність вищевикладеного зводиться через слабку соціально-політичну згуртованість слабкі держави стикаються зі значною небезпекою на рівні режиму. Це важливо не лише для їх власної безпеки, але й для безпеки регіону, в якому вони розташовані. Оскільки міжнародна анархія є децентралізованою системою порядку, то її стабільність залежить від стабільності її складових одиниць держав. Слабкі держави є проблемою для міжнародного порядку, оскільки їхня внутрішня політика часто є насильницькою, а внутрішні заворушення часто перекидаються на безпеку сусідніх держав. Крім того, слабкі держави вразливі до конкурентного зовнішнього втручання і є легкою мішенню для опортуністичних агресорів.

Незважаючи на велику кількість наукових досліджень та нормативно-правової бази стратегічного діалогу між США, Центральної Азії та Близьким Сходом у сучасних умовах. Залишається нагальна потреба у спільному розумінні та спільному визначенні. Це пов'язано зі складністю та масштабністю концепції, різноманітністю інструментів, методів та сфер застосування. Крім того, розглянуті до цього часу визначення, можна підсумувати наступним чином. Стратегічна комунікація складається з комплексних та скоординованих дій. Вона спрямована на просування та захист національних інтересів і цінностей. Постійна взаємодія між міжнародними акторами та місцевими громадами на всіх рівнях системи міжнародних відносин.

Дослідження виступів у Конгресі 44-го Президента Сполучених Штатів Америки Барака Обами 2012-2015рр. показує, що Сполучені Штати продовжують залишатися найвпливовіша країна в системі міжнародних відносин, яка здатна вирішення глобальних викликів для сталого людського розвитку. Сприяти глобальній стабільності та допомагати іншим країнам йти шляхом демократичного розвитку та ринкової економіки. Демократичний розвиток та ринкова економіка. Отже, Обама

неодноразово демонструвала необхідність для США продемонструвати лідерство. Вона також брала активну участь у глобальному соціальному лідерство США у світі.

Аналіз стратегії США зі зміцнення глобального лідерства щодо політичних пріоритетів для цивільної влади, втілені в інструментах. Це є можливістю для міжнародного впливу США. Основними цілями стратегії є: відродження держави з точки зору військової могутності, економічної конкурентоспроможності, морального авторитету, активної участі у глобальному міжнародно-політичному процесі та зусиль з обґрунтування глобального лідерства США. Зусилля США з раціоналізації масштабу і міжнародної системи продовжуються в останні десятиліття, вона продовжує володіти унікальними ресурсами, збереження національного лідерства у світі. Зокрема, інтереси США у стратегії національної безпеки. Стратегія національної безпеки сформульована з точки зору безпеки Сполучених Штатів та їх народу, союзників і партнерів, процвітання у відкритій міжнародній економічній системі, що базується на сильній, інноваційній та динамічній національній економіці, військовій могутності та повазі до загальнолюдських цінностей. Міжнародний порядок на чолі зі США у вирішенні глобальних викликів. При цьому збереження лідерства, як і в президентській стратегії, пов'язується з концепцією месіанського обрання США.

На закінчення слід зазначити, що принципи зовнішньої політики в сучасному світі стратегія - це політика, яка підтримує глобальне лідерство в наступних сферах підтримання належного рівня стабільності, всередині країни та за її межами та периферії політичними, економічними та військовими засобами. Розбудовувати міжнародні союзи і стратегічні партнерства. Мета - посилення впливу США у системі міжнародних відносин та збереження усталеного світового порядку та протидія новим загрозам. Кібербезпека та розвиток технологічних можливостей в умовах глобальної інтелектуальної конкуренції.

ВИСНОВКИ

Найбільш важливі роботи в контексті наукових досліджень такі категорії, як «національний інтерес» і «національна безпека» Д. Найем визначив основні форми використання влади: «жорстка сила», «економічна сила» та «м'яка сила». «М'яка сила» розглядається, походить з трьох джерел держави: культури, політичної ідеології та освіти. Зовнішня політика у сучасному світі зросло значення стратегії «економічної сили», яка полягає у здатності держави ефективно розпоряджатися «жорсткою силою». «Економічна сила» та «політична сила» «жорстка сила», для реалізації власної зовнішньої політики.

За нашими оцінками, США мають продемонструвати відповідальний підхід до наступних питань у власних національних інтересах країн Центральної Азії та приймати виважені рішення, дотримуючись принципів взаємоповаги, рівності та збалансованості. Вони діятимуть рівноправно і конструктивно в рамках комплексного підходу до розвитку відносин та послідовно прагнутимуть до розбудови і зміцнення взаємовигідних зв'язків. Багатоетапне співробітництво з Казахстаном, Киргизстаном, Таджикистаном, Туркменістаном та Узбекистаном, яке США підтримуватимуть через відповідні проекти та програми за такими напрямками економічні, військові, військово-технічний США зацікавлені у стабільності центральноазійського регіону, економічній та соціальній стабільності, сталому розвитку Центральної Азії. Розвиток на основі безпеки, яка є одним з найважливіших чинників для основні умови стабільності.

Сьогодні сфера безпеки, яка є однією з найважливіших світових проблем, стає все більш очевидною. З огляду на особливі характеристики регіону, Сполучені Штати Америки збалансовує всі сили для досягнення своєї мети. Метою цієї політики є забезпечення того, щоб політика щодо Афганістану продовжувала бути. Це є одним з найважливіших

визначальних чинників американської стратегії в Центральній Азії та США, запобігання поширенню регіональних конфліктів і транснаціональних загроз, у тому числі міжнародного тероризму. Цей фактор важко переоцінити роль США та їх союзників у забезпеченні безпеки. Виведення більшу частину своїх військ та не відмовлятися від цілей, поставлених перед Афганістаном. Боротьба із загрозою тероризму, релігійного екстремізму, розповсюдження та стримування насильства та втім, це лише відображення зміни геополітичних акцентів.

Акцент має бути зроблений на розбудові багатопланового співробітництва за широким спектром напрямів, Сполучені Штати доклали величезних зусиль, у тому числі за участі міжнародних організацій, які допомогли забезпечити взаєморозуміння і стабільність у Центральноазіатському регіоні та навколо нього. У своїх виступах та на різних рівнях і в різних місцях, у тому числі в контакти у формі делегацій, груп, комітетів та комітетів, американських політиків та інших зацікавлених сторін, а також висловлюють свою непохитну підтримку. Ми високо цінуємо продовження співпраці в рамках ООН та інших глобальних організацій з метою забезпечення територіальної цілісності та безпеки держав Центральної Азії. Вирішення різноманітних проблем, включаючи безпеку, проведення реформ та регіональну економічну інтеграцію в країнах Центральної Азії.

Слід зазначити, що процес підготовки та виведення сил коаліції НАТО з Афганістану був проведений в експертному навколишнього середовища, що базується на прогнозах сценаріїв розвитку. Тоді обговорювалися перспективи зменшення ролі США і, зокрема, порушувалася тема можливого поступового охолодження ситуації інтересів США в Центральній Азії.

Загалом, слід зазначити, що США дотримуються широкого підходу та готові використовувати політико-дипломатичні засоби на користь усіх зацікавлених країн Центральноазійського регіону. Метою є багатогранне

та багаторівневе стратегічне партнерство з країнами Центральної Азії, як в економічній, так і в безпековій сферах, розробка енергоресурсів та пошук нових можливостей постачання енергоресурсів на міжнародні ринки, а також очікуване подальше зростання споживання нафти і газу та збільшення обсягів торгівлі.

Слід також зазначити, що економічні, безпекові та зовнішньополітичні інтереси США на Близькому Сході суттєво постраждали від тероризму, громадянської війни та загальної нестабільності. Підтримка міцних відносин з союзниками та розуміння природи конфлікту, є критично важливими для досягнення зовнішньополітичних цілей США в регіоні.

Вона також стосується ключових інтересів США на Близькому Сході, включаючи забезпечення стратегічного доступу до нафти в регіоні Перської затоки, підтримку та захист суверенітету Ізраїлю, збереження американських військових баз, захист країн-клієнтів та дружніх режимів, а також протидію ісламським рухам та терористичним угрупованням. На основі цього огляду літератури низка досліджень показала, що зовнішня політика США залишається важливою для інтересів національної безпеки через наявність нафти, мотивацію захищати Ізраїль, підтримувати безпеку шляхом збереження військових баз, зберігати патронажну роль по відношенню до держав-клієнтів і дружніх режимів, а також протистояти ісламським рухам і терористичним угрупованням. Про це свідчать результати дослідження. Ці п'ять факторів були основними мотивами для американських керівників домінувати в регіоні і залишаються важливими для США і сьогодні.

Тамара Коффман Вітес, старший науковий співробітник Брукінгського інституту, зазначає: «Виклик для політики США полягає в тому, як захистити решту, все ще життєво важливих інтересів на Близькому Сході в епоху жорсткої економії та інтенсивної конкуренції за владу. У регіоні відбуваються повстання та громадянські війни, а уряди

надають фінансову, матеріальну та політичну підтримку озброєним групам. Це пояснюється тим, що «громадянські війни розглядаються як проксі-війни між регіональними суперниками за майбутній регіональний порядок». Іншими словами, може бути важко покладатися на регіональних партнерів у стабілізації регіону, оскільки багато хто розглядає присутність американських військ, як гарантію збереження певної стабільності.

Інші стверджують, що нинішня ставка США на військову силу не спрацювала протягом останніх двох десятиліть, і, що загальна політика в регіоні потребує перегляду. Близький Схід вже не є таким центральним питанням для національної безпеки США, як колись, не в останню чергу тому, що США більше не залежать від нафти з цього регіону. Стівен Саймон з Інституту відповідального державного управління Квінсі і Річард Сокольський з Фонду Карнегі стверджують, що «найбільші загрози регіональній безпеці і стабільності на Близькому Сході - це внутрішні загрози, що виникають через слабкість держави і погане управління, а американські збройні сили погано пристосовані для усунення цих джерел конфліктів».

СПИСОК ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Бартенев В.И. Диалог с «государствами-изгоями» как компонент стратегии обновления американского лидерства: Международные отношения и мировая политика. 2010. №3. С.11
2. Блум У. Смертоносний експорт Америки - демократія. Правда про Вільна думка. 2008. №3. С. 20-27
3. Галака С.П. Проблема нерозповсюдження ядерної зброї у міжнародних відносинах : Монографія. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2002. С. 226-254.
4. Золов А.В. США: боротьба за світове лідерство. 2015. С. 7
5. Карякін В.В. Військова політика і стратегія США в геополітичній динаміці сучасного світу: монографія. М. Кордон, 2011. С.28
6. Лапицкий М.І. Національна ідея: специфіка американського досвіду 2016. С. 243
7. Мельничук Н. Лідерство США в умовах глобальних трансформацій. Політичний менеджмент. 2013. №1-2. С. 202-212
8. Павлов В.В. Зовнішньополітичний «генетичний код» 2011. С.103
9. Панченко Ю. Неоконсерватизм та зовнішня політика президента Р. Рейгана Американська історія та політика. 2016. № 2. С. 22-31
10. Печатнов В.О. Маникін А.С. Історія зовнішньої політики США. 2011. С. 567-579
11. Погоріла Н.О Стратегії національної безпеки США за президентства Барака Обама. Зовнішні справи. №1. 2017. URL : <http://uaforeignaffairs.com/ua/zs/anglomovna-versija/view/article/No1-2017/291>
12. Погоріла Н.О. Перспективи еволюції доктринальних засад США за президентства Д. Трампа. Держава і право : Збірник наукових праць. Серія Політичні науки. Випуск 78. Ін-т держави і права ім. В.М.

Корецького НАН України. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2017. С. 233-244.

13. Рижков М. М. «Grand Strategies» : актуалізація американського досвіду стратегічного планування. Київ : Видавництво «Алькор», 2006. С.247

14. Самуйлов С.М. Про роль стереотипів у зовнішній політиці США 2015. С. 220-224

15. Фактор прийняття зовнішньополітичних рішень Питання політології. 2016. №4 (24). С. 156-163

16. Фесенко М. Перспективи збереження лідерства США в постбіполярній міжнародній системі. Американська історія та політика: науковий журнал (2). 2016. С. 31-37.

17. Филимонов Г.Ю. Роль «мягкой силы» во внешней политике США : автореф. дис. на соискание научной степени д-ра полит. наук : 23.00.04. М., 2013. С. 311. Nye Jr. Joseph S. Get Smart. Combining Hard and Soft Power. Foreign Affairs. July/August 2009. URL:<http://www.foreignaffairs.com/articles/65163/joseph-s-nye-jr/get-smart>

18. Фукуяма Ф. Америка на распутье : Демократия, власть и неоконсервативное наследие. 2007. С. 282

19. Шамраєва В.М. Основи зовнішньополітичної концепції президента США Б.Обами. Теорія та практика державного управління. 2012. С. 407-414

20. Яковенко Н., Піскорська Г. Пріоритети міжнароднополітичної діяльності США в стратегіях національної безпеки. Американська історія та політика. 2016. № 2. С. 38–47.

21. "Presidenta "Turkmenin poprosili ormenie beplacye uslugi ZhKK dlya naseleniya. Rosarl. September 14. 2015. World Bank: Group, Doing Brines 2015 (Washington: World Bank, June 2014).

22. «President Harry S. Truman's Address before a Joint Session of Congress. 2014. P.174

23. «Washington's Farewell Address 1796», URL: <http://avalon.law.vale.edu/>
24. Ackerman E. Winning Ugly: What the War on Terror Cost America. *Foreign Affairs*. 2021. P.59
25. Alterman J. Power and Strategy: The President Needs to Order His Priorities in the Middle East. Center for Strategic and International Studies. 2017. URL: <https://www.csis.org/analysis/power-and-strategy>
26. Arthur S. *The Imperial Presidency* Boston: Mariner Books. 2004. P.107-110.
27. Babenko V. Sidorov V. Pankova Ju. Modern imperatives of the development of the integration of foreign economic policy of Ukraine in the modern world economic space: monograph, *International economic relations and sustainable development*. 2017. P.285-290.
28. Baer D. Sub Snub Has Paris in a Tizzy Over AUKUS *Foreign Policy*. 2021. P. 64-66.
29. Billion From Telecoms. *Radio Free Europe/Radio Liberty*, 2015.
30. Brodie, Bernard. «Strategy in the Missile Age». 2015. P.1-7.
31. Burns R., Madhani A., Qassim Abdul-Zahra. Biden Says US Combat Mission in Iraq to Conclude by Year End. *AP News*, 2021.
32. Chollet D., Goldgeier J. Good Riddance to the Bush Doctrine. *The Washington Post*. 2011. P.293.
33. Cirincione J. Do we really want another Cold War? *Responsible Statecraft*. 2022. P.34-37
34. Clinton H. R. Foreign Policy Address at the Council on Foreign Relations. Secretary of State. Washington, DC. 2009. P.14-23.
35. CNBC. Kazakhstan is a 'kleptocracy' ruled by an autocrat. It's also an increasingly important strategic ally. 2018 URL: <https://www.cnbc.com/2018/01/16/kazakhstan-is-a-kleptocracy-ruled-by-an-autocrat-its-also-an-increasingly-important-strategic-ally.html>

36. D'Oyen Mc. Humanitarian Corridors Alone Won't Solve the Conflict in Ukraine *Foreign Policy*. 2021
37. Daschle T. Raise America's Biodefenses, Finally NY Daily News, 2021.
38. David P. US foreign policy and human rights: The price of principles after the Cold War. 2011. P.256
39. DeYoung K. Obama redefines national security strategy. The Washington Post. 2010.
40. Dobson A. Marsh S. U.S. Foreign Policy since 1945 2007. P.234
41. Fontaine R. Great Power Competition Is Washington's Top Priority—but Not the Public's. *Foreign Affairs*, 2019. P.22.
42. Geltzer J. So This Is What Congress Getting Involved in Foreign Affairs Looks Like. *Just Security*, 2019. P.12.
43. Goldberg J. The Obama doctrine. *The Atlantic*. April, 2016. URL : <https://www.proquest.com/openview/6c2549c6f9bf3a6644a27aefde19706b/1?pq-origsite=gscholar&cbl=2030067>
44. Green-Riley N. Upgrading US public diplomacy: A new approach for the age of memes and disinformation. 2021.
45. Honchar, B. M. Kontsepsiia amerykanskooho svitovoho liderstva u zovnishnii politytsi B. Obamy [The Concept of American World Leadership in B. Obama's Foreign Policy]. 2012. P.356
46. <http://marshallfoundatlon.org/marshall/themarshall-plan/marshall-plan-speech/> «TheMarshallPlanSpeech» 2015.
47. Ian Bremmer. Americans Want a Less Aggressive Foreign Policy. It's Time Lawmakers Listened to Them. 2019.
48. Ikenberry J. State Power and the Institutional Bargain: America's Ambivalent Economic and Security Multilateralism. 2003. P. 208
49. Jentleson, *American Foreign Policy*, 152.
50. Kahl C. Trump's Grand Strategic Train Wreck. *Foreign Policy*. 2017. URL : <http://foreignpolicy.com/2017/01/31/trumps-grandstrategic-train->

wreck/?utm_content=bufferc443e&utm_medium=social&utm_source=facebook.com&utm_campaign=buffer

51. Kazinform. ShA mozhet otpravlyat spetsgruz v Afganistan cherez porty Aktau i Kuryk. 2018.

52. Kurando, O. S. Doktryna Obamy u zovnishnii politytsi SShA [The Obama Doctrine in US Foreign Policy] (Ph.D. in Political Science), Natsionalnyi universytet Odeska yurydychna akademiia, Odesa. (in Ukrainian). 2019. P.279

53. Lillis J. Kazalhson: Nazarbayev's Hospital Visit Prompts Succession Speculation. EuniNes, July 28, 2011 and Alisher Sidikon, "A Bad Sign From Karimov's Inauguration Speech," Radio Free Europe/Radio Liberty. 2015.

54. Lingenheld M. After China and Kazakhstan, Markets Turn Their Attention to Remaining Currency Pegs, Forbes, 2015.

55. Miller L. The United States and Pakistan: Best Frenemies Forever? *The National Interest*. 2018.

56. National Defense Strategy. U.S. Department of Defense. 2008.

57. Nossel S. Boycotting Russian Culture Doesn't Help Ukraine Wall Street Journal. 2021

58. Nossel S. A Nobel for Journalists Is a Direct Challenge to Authoritarians Foreign Policy. 2021.

59. Nossel S. Biden Needs to Bolster the Power of Exiles. *Foreign Policy*. 2021. P. 87-92

60. Nye J. Soft Power. The Means to Success in World Politics. New York : Public Affairs, 2004. P.191

61. Obama B. Audacity of Hope : Thoughts on Reclaiming the American Dream. New York. : Crown Publishing Group, 2006. P.296-384 .

62.Obama B. Renewing American Leadership. *Foreign Affairs*. 2007. №. 4. P. 2-16.

63. Operations from World War II Through the Persian Gulf War Chicago% Elephant Paperbacks. 2011.
64. Pannier B, Stronski P. «Usbek Elections Preordained, the Real Questions Come Later». 2015. P. 342-345
65. Pew Research Center «Majority Americans Confident in Biden's Handling of Foreign Policy as Term Begins». February 24, 2021.
66. Pieter D. Wezeman., Kuimova A., Siemon T. Wezema. Trends in International Arms Transfers. Stockholm International Peace Research Institute, 2022. P. 220-229.
67. Pifer S. J., Herbst. Has Washington done enough to support Kyiv. The National Interest. 2016. P.12.
68. Pohorska, I.I. Zovnishnia polityka administratsii B.Obamy v konteksti amerykanskooho hlobalnoho liderstva [The Obama Administration's Foreign Policy in the Context of American Global Leadership]. Kyiv: KyMU. (in Ukrainian). 2019. P.56-61
69. Prados J. Presidents' Secret Wars: CIA and Pentagon Covert. 2021.
70. Ramsen S. Trump Officials Tout Sovereignty as Trump's Talking Point at UN, Politico. 2018.
71. Recknagel C. Money Troubles: Russia's Weak Ruble Pulls Down Neighbors Currencies. 2014.
72. Restrepo D. A Less Obvious Key to Latin America's Recovery: the US Treasury Americas Quarterly. 2022. P.102
73. Rhodes B. After 20 years, Biden's Afghanistan withdrawal has finally ended the 9/11 era The Guardian, 2021.
74. Rhodes B. We Have Reached a Hinge of History. The Atlantic. 2022
75. Ron P. Trump's foreign policy: An Unwise. Institute for peace. URL: https://www.noozhawk.com/article/ron_paul_donald_trumps_foreign_policy_exposes_unwise_inconsistency_2017012

76. Rumer E. Sokolsky R. Stronski. P. U.S. Policy Toward Central Asia 3.0. Carnegie Endowment for International Peace. 2016. P. 299-303.
77. Savell S. On how US presidents have loosely interpreted the 2001 AUMF, see Stephanie Savell, “The 2001 Authorization for Use of Military Force: A Comprehensive Look at Where and How it Has Been Used.” *Costs of War*, 2021. P.63-65
78. Stares P.B., Paul B., John W. Vessey . Council on Foreign Relations. 2014 P.25-36.
79. Steven M. In Defense of Strategic Ambiguity in the Taiwan Strait, The National Bureau of Asian Research, 2021.
80. Stronski P. Uncertain Continuity: Central Asia and the Trump Administration. *Central Asia Program*, 2017. P.188.
81. Trilling D. «Remittances to Central Asia Fall Sharply, as Expected», 2015. P.107
82. Trilling D. «Tajikistan: Migrant Remittances Now Exceed Half of GDP» Inside the Cocoon (blog). Errasin/er, April 15. 2014
83. URL: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=29545> Accessed 2015.
84. Walt S. Taming American Power : The Global Response to U.S. Primacy. N.Y. W.W. Norton & Company, 2005.
85. Washington D.C. «The North Atlantic Treaty. 1949 4 April
86. World Bank: Group. *Worldwide Governance Indicators. Worldwide Governance Indicators Project. 2015.
87. Zelikow P. The Hollow Order: Rebuilding an International System that Works. Foreign Affairs. 2022. P.101.
88. Zoellick R. China’s Smart Move Would Be to Push Putin to Peace. 2021.
89. URL: <https://biblioteca.corteidh.or.cr/tablas/27531.pdf>
90. URL: <https://wnorton.com/college/polisci/american-foreign-policy4/ch/01/review.aspx>

91. URL: <https://www.manchesteropenhive.com/view/9781526137760/9781526137760.00010.xml>
92. URL: <https://www.state.gov/united-states-strategy-for-central-asia-2019-2025-advancing-sovereignty-and-economic-prosperity/>
93. URL: https://egfound.org/2022/10/rethinking-american-strength/?gclid=CjwKCAjwtp2bBhAGEiwAOZZTuHCYQQ60q5S6ywkNs12pNxbnkPVFx9bySnaH0VSGBiHlEFQIzW7oIhoC2bcQAvD_BwE
94. URL: <https://www.eurasian-research.org/publication/new-u-s-national-security-strategy-and-central-asia/>
95. URL: <https://world101.cfr.org/rotw/middle-east/geopolitics#foreign-countries-struggle-to-repatriate-former-islamic-state-fighters>
96. URL: <https://world101.cfr.org/rotw/middle-east/us-foreign-policy#syrian-civil-war-spirals-as-united-states-refuses-to-intervene>
97. URL: <https://www.brookings.edu/articles/the-globalization-of-politics-american-foreign-policy-for-a-new-century/>
98. URL: https://egfound.org/2021/09/inflection-point/?gclid=CjwKCAjw5P2aBhAIEiwAAAdY7dIQY4cdFm59hlJn8HqiJehYEGDfSNlo1_r46I1GHMc_tx1EbFPvcPhoCkU0QAvD_BwE#full-report
99. URL: www.nationalinterest.org/feature/the-united-states-pakistan-best-frenemies-forever-24068
100. URL: <http://carnegieendowment.org/2016/01/25/u.s.-policy-toward-central-asia-3.0-pub-62556>.